

DET FRIE UNIVERSITET

(1479-2003)

afgår ved døden ved Folketingets 3. behandling d. 8. maj.

Du vil blive savnet. Vi vil huske dig for dit selvstyre og din uafhængighed. Din ufrivillige død vil efterlade et stort tomrum i vores dagligdag.

De efterladte

Et træ dødsleje

Folketingets flertal lægger universitets selvstyre i graven og erstatter det med bestyrelser med eksternt flertal, udpegede ledere m.m.

- Folketinget d. 29. april

Så er universitetsloven anno 1993 ved at blive lagt helt ned i graven. Folketingets 2. behandling af reformforslaget L125 "Forslag til lov om universiteter" blev afviklet som en lidt *træt dødsleje*. Efter ministerens besvarelse af ikke mindre end 148 spørgsmål i Videnskabsudvalget vil forslagsstillerne – **regeringen, Socialdemokraterne og Kristeligt Folkeparti** – bare have de sidste søm slået i kisten uden mere snak. Og hvor et mindretal – **SF, Dansk Folkeparti, De Radikale og Enhedslisten** – måtte se resigneret på den aktive dødshjælp i erkendelse af flertallets magt:

"Nu gennemfører et flertal i Folketinget så en lov, hvor udefra kommende interesser – i lighed med Dandy-sagen – kan lægge begrænsninger på forskningen. Og i en tid, hvor medarbejderindflydelse ellers betragtes som et aktiv i samfundet, så vælger et folketingsflertal uforståeligt at gå den modsatte vej ved at indskrænke indflydelsen", sagde SF's ordfører **Morten Homann**, der spåede: "Man kan forudse, at loven skal laves om nogle år: Tiden vil vise lovens problem med sammenblanding af forskning og erhvervsinteresser ..."

Forskningsfriheden igen igen

Homann (SF), Langballe (DF) og Marianne Jelved (R) forsøgte at sætte en debat i gang om det, som har fyldt mest i lovbehandlingen, bekymringen for forskningsfriheden.

"Friheden sælges som stanglakrids. Regeringen og ministeren påstår, at der ikke er ændret i forskningsfriheden, mens lovens bogstav dikterer om en indskrænkning, fordi forskerne nu skal begrænse

deres forskning til det, som er angivet i en kriminel bisætning i loven: 'inden for universitets forskningsstrategiske rammer'. I praksis vil det betyde, at fri forskning kun kan foregå, hvis forskeren bryder loven ...", sagde **Jesper Langballe (Dansk Folkeparti)**.

Regeringens talskvinde forsikrede, at lovens formuleringer ikke er udtryk for indskrænkninger: "Det har lovbehandlingen vist, så selv FORSKERforum – som ellers har været talerør for den største kritik – har skrevet, at der nok ikke er noget at komme efter ...", sagde Hanne Severinsen (V). "En dygtig bestyrelse vil ikke undertrykke friheden, men støtte nybrud. Det er dagens inert på universiteterne, som har holdt nybruddene nede ..."

Men det beroligede absolut ikke Langballe:

"Lovbehandlingen bekræfter mig i regeringens argument-resistens i denne sag. Der er ikke blevet lyttet til universiteternes og mindretallets indsigelser over for indskrænkningen af friheden. I stedet for at gå ind i lovens bogstav lovpriser fru Hanne Severinsen til lovens generelle hensigtserklæring om forskningsfriheden, for derefter at sige: 'Nå, skal vi nu se at komme i gang. Det skal nok gå ...' I en sådan tankegang er lovgiverens arbejde jo ligegyldigt".

Marianne Jelved (R) beklagede, at De Radikales forsøg på opblødning af lovens bemærkninger om forskningsfriheden ikke var blevet hørt: "Vi vælger derfor at tro på regeringens forsikringer om, at der ikke er tale om indskrænkninger – men vi vil nøje overvåge, om det nu også bliver virkeligheden ..."

Loven vedtages ved 3. behandling d. 8. maj.

jø

TEMA: L125 Dandyloven 3-6

Arrogant minister 3
- siger SF's ordfører om ministerens manglende svar på Folketingets spørgsmål

Hvem skal i bestyrelsen 4
Universiteterne har travlt med at sætte navne på de vigtige bestyrelsesmedlemmer og formulere vedtægter

Sander afdramatiserer 6
I Sverige er der ikke lovkrav om, at institutledere ikke må vælges, men det foregav Sander i svar til Folketinget

L142: Forskningsråds-reform 8
- hvor det spændende bl.a. bliver, hvordan forskningspengene fordeles mellem de frie råd og de strategiske

Hvad gør man ikke ... 12
- for at blive lektor.

EN KARRIERE-DAGBOG

TEMA: Sektorforskning 14-18

Hvorfor 15
- er regeringen sådan efter os, spørger sektoren. Skyldes det regeringens lyst til privatiering, finansministerens sparelyst eller Haarder og Severinsens aversioner?

Tidsregistrering 18
Finansministeriet kræver effektivitet og kontrol - og nogle steder betyder det minutios tidsregistrering ...

Museer: Tid til forskning 19
De faste pligter tager al tiden ...

Medlemsblad for DM's universitetsansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, DJØF's undervisnings- og forskningsansatte (under Overenskomstforeningen), samt JAFs, DFs og DDDs undervisnings- og forskningsansatte.

Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Redaktion:

Lektor Leif Søndergaard, DM I
Lektor Mogens Ove Madsen, DJØF
Seniorforsker Niels Erik Poulsen, DM3
(ansv.hav. for dette nummer)
Lektor Lars Kamp Nielsen,
Farmaceutforeningen
Otto Meyer, Dyrlægeforeningen
Anders Correll, Jordbrugsak.

Journalist Lise Penter Madsen
Red. sekr. Jørgen Øllgaard
(Joe@magister.dk)

Redaktionens adresse:

FORSKERforum
Peter Bangsvej 32
2000 Frederiksberg C

Telefon: 38 15 66 33
Fax: 38 15 66 32

FORSKERforum

udkommer 10 gange om året.
Bladet udkommer den første uge
i hver måned.

Næste deadline:

22. maj 2003

www.forskeren.dk

Øvrige adresser:

Dansk Magisterforening
Peter Bangsvej 32
2000 Frederiksberg C
Tlf. 38 15 66 00

DJØF
Gothersgade 133
PB 2126
1015 Kbh. K
Tlf. 33 95 97 00

Dansk Farmaceut Forening
Rygaards Allé 1
2900 Hellerup
Tlf. 39 46 36 00

Jordbrugsakademikernes Forbund
Frederiksberg Allé 3, 2. sal
1621 Kbh. V
Tlf. 33 21 28 00

Dyrlægeforeningen
Rosenlunds Allé 8
2720 Vanløse
Tlf. 38 71 08 88

Oplag: 9.000

Grafisk Produktion:

Poul Rømer Design
tlf. 44 53 05 51

Tryk:
Datagraf

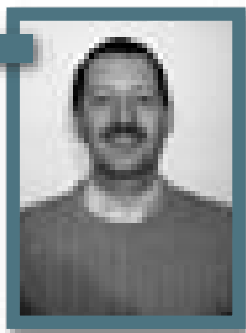

Foto: Søren Hartvig

(hvor ikke andre er anført).

LEDER

Af **NIELS POULSEN**, formand for DM's
forskningsinstitutionsafdeling (afd. III)

Unge forskere sparet væk

Mange yngre sektorforskere spørger sig selv, om de i praksis har mulighed for at skabe sig en forskerkarriere. Der er stort set ingen rekruttering i institutionerne efter de seneste års finanslove har medført store nedskæringer i sektorforskningen. Der er heller ikke lys forude. Seneste finanslovsforslag varsler fortsat kun dystre ulvetider – ikke mindst for Danmarks unge forskere.

De seneste finanslove har været meget brutale over for sektorforskningen. Basisbevillinger for sektorforskningsinstitutionerne falder med næsten 0,5 milliard kr. svarende til en reduktion på omkring 28 procent fra 2001 frem 2006. Sektorforskningens rekruttering er dermed dømt til at gå i stå.

Nedskæring i sektorforskningen står i skærende kontrast til at sektorforskningen skal styrke indsatsen indenfor **forskningsbaseret undervisning**, som det hedder i regeringsgrundlaget. Muligheden for forskerrekruttering reduceres. Der bliver færre ph.d.ere og postdocs i fremtiden ved sektorforskningsinstitutionerne.

Staten har brudt sektorforskningsinstitutionernes muligheder for at leve op til den personalepolitik, der er aftalt i forbindelse med seneste ændring af stillingsstrukturen for videnskabeligt personale ved sektorforskningsinstitutioner. Her var en af målsætningerne videreuddannelse af forskningspersonalet, herunder ikke mindst uddannelsen af forskere til seniorforskere eller seniorrådgivere.

Dimensioneringsplanen var institutionens implementering af stillingsstrukturen. Planerne blev aftalt i de enkelte institutioners samarbejdsudvalg. Det var en forudsætning, at der blev foretaget en **dimensionering inden for de videnskabelige stillingskategorier** i forhold til øvrige stillingskategorier for ikke-forskere og dels foretager en dimensionering inden for de videnskabelige stillingskategorier i 1998. Institutionernes dimensionering af de videnskabelige stillinger skulle ske både ud fra hensynet til institutionens planlægning og forskerens karrieremuligheder. Ved udløbet af en midlertidig forskerstilling skal der normalt skabes mulighed for, at der kan opslås en stilling som seniorforsker eller seniorrådgiver.

Ledelserne skulle så tidligt som muligt inddrage personalet i dimensioneringen, det var en forudsætning ved revisionen af aftalerne om stillingsstrukturen i 1997. Det var **IKKE** en forudsætning, at ledelserne fortsat skal inddrage personalet i dimensionering. Efter den enlige runde med dimensionering

i 1997-1998 har **ledelserne haft fri mulighed til at ændre dimensioneringen** efter finanslovenes muligheder eller begrænsninger.

Statens personalepolitik sender nu et dårligt signal til de unge. Personalepolitikken er skiftet fra udvikling til afvikling. Statens fyringsrunder gik også hårdt ud over de ældre medarbejdere. Det viser de unge, at staten ikke længere er en attraktiv arbejdsplads, hvor jobsikkerhed er i højsædet. Der er større beskyttelse af de ældre på det private arbejdsmarked. Lønnen er heller ikke noget at skrive hjem om. Efter en lang forskeruddannelse med kandidatgrad, ph.d. og postdoc, får man ikke mere i løn en fuldmægtig uden ph.d.

En vigtig målsætning med stillingsstrukturen var at skabe øget mobilitet af det videnskabelige forskningspersonale mellem sektorforskningsinstitutionerne og universiteterne. I løbet af en kort årrække vil en stor del af det fastansatte videnskabelige personale på de danske universiteter blive pensioneret. Samtidig har de danske universiteter svært ved at tiltrække ansøgere til forskerstillinger, viser en undersøgelse fra UNI-C: *"Kontinuiteten i dansk forskning er bragt i fare."* Med nul-vækst på universiteterne og direkte negativ vækst i sektorforskningen er der hverken muligheder for at skabe mobilitet eller rekruttering.

De mindste årgange siden midten af 18-hundred tallet er nu på vej på universiteterne. Der vil blive færre ph.d.ere i fremtiden. De manglende karrieremuligheder er et dårligt signal til unge. Sektorforskningen vil tabe i konkurrence om de unge, når de om få år skal erstatte de ældre medarbejdere med nye unge medarbejdere. **De menneskelige ressourcer har ikke været tilstrækkeligt centralt placeret i regeringsgrundlaget.** Videnskabelig fornyelse skal først og fremmest skabes ved at gøre en speciel indsats for yngre forskere. Derfor skal der lægges større vægt på rekruttering, talentpleje, forskeruddannelse og øget mobilitet, samt stabilitet og vækst i forskningsbevillingerne.

AC forhandlede dimensioneringsplanen som en del af stillingsstrukturaftalen. AC må rejse krav om, at dimensioneringen gentages regelmæssigt. Regelmæssig dimensionering skal beskrive forskerrekruttering, karrieremuligheder, seniorpolitik – det hele arbejdsliv.

(Se faglig kommentar side 16)

Socialdemokraterne med på en kigger

Partiets to ordførere - Jan Trøjborg og Lene Jensen - sagde ikke et ord under Folketingets

2. behandling af Dandyloven

- Folketinget d. 29. april

Socialdemokraterne sagde ikke et ord under Folketingsdebatten om den nye universitetsform. Morten Homann (SF) benyttede lejligheden til at håne SFs rival og regeringens forligspart i sagen:

”Loven kunne ikke være blevet til uden Socialdemokraternes medvirken. Det på trods af, at man i S’ partiprogram

kan læse side op og side ned om vigtigheden af medarbejdernes indflydelse på arbejdspladserne”.

Socialdemokraternes ordførere i sagen – Lene Jensen og Jan Trøjborg – forholdt sig helt passive under debatten. Ikke et ord fra talerstolen, heller ikke en reaktion på Homanns provokation:

”Man kan undre sig over, at Social-

demokraterne ikke benytter sig af deres ordførermulighed i denne sag. Den tilbageholdenhed kan undre. Partiets medvirken tyder på, at loven er noget, som S inderligt ønsker og burde forsvare fra talerstolen. Men omvendt forstår jeg måske også, hvis de skammer sig over den ...”

jo

Sander: Ikke flere svar fra mig

SFer: Det er magtens arrogance, ministeren mangler respekt for Folketingets arbejde, når han stiller sig til dommer over relevansen af vores spørgsmål

Helge Sander måtte besvare hele 148 spørgsmål, før hans universitetslov var klar til endelig beslutning i Folketinget. Professor Grønnegaard Christensen har sagt, at lovbehandlingen var præget af, at forslaget på forhånd var handlet af blandt et flertal i Folketinget, som bestod af VK og Socialdemokraterne (se FORSKERforum 163). Lovbehandlingen og ministerens svar var således præget af at være mere om de politiske intentioner end egentlige tekniske afklaringer.

Og til sidst nægtede Sander at præcisere sine svar. Han konstaterede simpelt hen, at der er flertal for loven, så derfor finder han det ikke relevant at svare på flere spørgsmål.

Den bastante afvisning faldt i forlængelse af spørgsmålene om, i hvilke EU- og EØS-lande det ved lov er bestemt, at universiteterne ikke må vælge rektorer.

”Jeg har ikke på kort tid mulighed for og mener heller ikke det er relevant at indhente yderligere information om de nævnte forhold vedr. styring af universi-

teter i EU- og EØS-landene. Baggrunden er bl.a., at L 125 er udtryk for en politisk beslutning om ændringer af det nuværende universitetssystem, der vurderes at være nødvendige for at sikre den fortsatte udvikling af de danske universiteter.

Disse vurderinger og målsætninger for det fremtidige universitetssystem findes i de almindelige bemærkninger til lovforslaget. Jeg vil derfor understrege, at ”den danske model” bør kunne stå uafhængigt af de øvrige europæiske modeller, idet der ikke er én, entydig europæisk model, som danner skabelon for alle europæiske universiteters styring og organisering. På samme måde er der forskellige politiske vurderinger af, hvad der er nødvendigt i de europæiske lande”.

Ikke flere spørgsmål. Nu skal loven bare vedtages...

SFer: Arrogant svar

Ministeren svar tilfredsstillende imidlertid ikke SFs ordfører Morten Homann:

”Det er magtens arrogance at svare,

at det ikke er relevant at indhente flere oplysninger. Det er mangel på respekt for Folketinget, når ministeren sætter sig til dommer over, hvad Folketinget må spørge om. Folkestyret fungerer altså sådan, at når Folketinget spørger en minister, så skal denne svare”, siger Morten Homann: ”Men svaret og attituden er desværre et godt udtryk for, hvordan denne lovbehandling er foregået. Ministeren siger det jo lige ud: Der er taget en politisk beslutning, og nu gider jeg ikke besvare flere spørgsmål ...”.

Homann udtrykker samtidig forargelse over, at ministeren i forbindelse med selve lovbehandlingen nægtede at bidrage med lovteknisk assistance til en række ændringsforslag til loven, bl.a. med henvisning til, at ministeren ikke selv gik ind for forslagene.

jo

Hvem skal i bestyrelsen?

Det er jomfrueligt land, når universiteterne skal til at finde bestyrelsesmedlemmer og udforme vedtægter. Men rygter siger, at de i al stilhed allerede er gang med at sætte navne på de nye bestyrelsesmedlemmer ...

Mens universiteterne diskuterer bestyrelser og vedtægter, går der rygter om, at der allerede ligger en "skyggebestyrelse" i skuffen med navne på de eksterne bestyrelsesmedlemmer?

"Spørgsmålet om den fremtidige bestyrelses kompetencer, personprofiler, roller og så videre bliver først drøftet på et internt seminar d. 7. Maj", lyder KU-rector Linda Nielsen svar.

"Det er noget vi arbejder med og diskuterer. Vi har da gjort visse overvejelser over, hvem der kunne være interessante", siger AU-rector Niels Chr. Sidenius, der ikke vil ind på, om man har lavet foreløbige sonderinger.

På KU søger man en model, hvor der ikke bliver indsat en interim-bestyrelse til overgangsfasen inden 1. jan. 2005, hvor den egentlige bestyrelse tiltræder. Indtil da skal Konsistorium således fortsat fungere som det øverste organ, forklarer Linda Nielsen.

I Århus går man efter at få bestyrelsen til at fungere allerede fra 1. Februar 2004.

Bestyrelsesmedlemmernes profil

Universiteterne har for længst sat arbejde i gang for at indrette sig på de vilkår, som den nye universitetsreform byder. En af de første opgaver er at få en bestyrelse på plads, og der skal minimum findes 5 eksterne personer til bestyrelsens eksterne flertal. Det diskuteres i konsistorium, men såvel Københavns som Århus' rektor er enige om, hvilke profiler man søger:

"Vi søger folk med faglig indsigt, der samtidig kan fungere som "ambassadører" med et stort netværk og en markant profil i offentligheden, og som vil nyde stor intern respekt og troværdighed. Bestyrelsesmedlemmerne skal have forståelse for universitetets arbejde og bredde samt af betydningen af universitetets autonomi. Det er meget vigtigt, at det er de rigtige personer, som kommer til at sidde der", siger de samstemmende og understreger, at de udtaler sig på baggrund af de foreløbige drøftelser i Konsistorium. Både i København og i Århus står man overfor vigtige seminarer og møder, hvor de mere præcise krav og strukturer skal handles på plads.

Stærk eller svag bestyrelse?

Set fra rektors stol kunne det interessante måske være, om man fik en stærk eller en svag bestyrelse, fordi det tilsvarende ville aftegne rektors råderum?

"Bortset fra de ekstreme tilfælde, så er det en falsk modsætning, fordi man som udgangspunkt er interesseret i en be-

styrelse, der kan fungere i universitetets sammenhæng og ikke kommer til at bestå i to grupper – de eksterne og de interne – som står i modsætning til hinanden. Og set fra en rektors stol er det afgørende at få en bestyrelse, som fungerer som en seriøs med- og modspiller", forklarer rektor Sidenius, der uddyber: "Universitetets nye styrelse kan lignede med en privat virksomhed, der har en bestyrelsesformand og en administrerende direktør (rektor). Og rektor bliver jo ikke stærk, fordi der ikke er noget modspil. Han bliver derimod svækket, hvis der ikke er et relevant samspil med en bestyrelse. Det kræver, at bestyrelsen tager arbejdet alvorligt ...".

Loven: Enkelte bestyrelsesmedlemmer uden særlige forudsætninger

Ifølge loven skal de udefra kommende medlemmer af bestyrelsen komme fra forskellige sektorer, fx andre forskningsinstitutioner, kulturlivet, offentlige virksomheder, det private erhvervsliv m.v. "Formålet er at sikre, at bestyrelsen afspejler universitetets samlede profil og opgaver og bliver sammensat så bredt, at der ikke er ensidig repræsentation af bestemte kompetencer, interesser og erfaringer", hedder det.

De enkelte bestyrelsesmedlemmers kvalifikationer kan imidlertid blive meget brogede. *Tilsammen* skal bestyrelsesmedlemmerne have forudsætninger for at kunne fremme universitetets strategiske virke med deres erfaring og indsigt i uddannelse, forskning, vidensformidling og vidensudveksling.

I praksis betyder det, at nogle vil have stor forskningsmæssig indsigt og kendskab til universiteterne, mens andre – fx indsat af Videnskabsministeren – ikke har denne baggrund. Videnskabsministeren kan godkende udpegningen af en erhvervsmand, som aldrig har sat sine ben på universitetet og som kun har haft lille berøring med forskning og den akademiske verden.

I lovbemærkningerne understreges de eksterne krav til universitetet, og man kan spørge, om det fx er universitetets eller samfundets behov, som skal imødekommes, når bestyrelsen skal sammensættes?

Her er rektorerne igen enige:

"Det er klart universitetets behov, der skal være udgangspunktet. Det enkelte universitet må i det spil udvælge de bestemte kompetencer, som svarer til sine værdier og opgaver. Fagligt og personmæssigt må sammensætningen tage ud-

gangspunkt heri ...”, forklarer AU-rector Sidenius.

Bestyrelsens størrelse og bredde

Af loven fremgår, at bestyrelsen kan bestå af mindst 9 personer, og et vigtigt spørgsmål er, hvor stor denne skal være for at dække den faglige bredde. I lovarbejdet har nogle fremført, at bestyrelsen ikke må være for stor for at være arbejdsdygtig, men rektorerne understreger, at man ikke er monofakultære institutioner som fx DTU, der har en bestyrelse på 7 medlemmer. Der er en større fagbredde, så for KU-rectoren er det vigtigt, at mange fagområder repræsenteres i bestyrelsen:

”KUs store faglige spændvidde gør det særligt vigtigt for os at få personer med bedede kompetencer” Foreløbig forestiller vi os derfor en bestyrelse på 11-13 medlemmer, hvoraf flertallet altså skal være eksterne”, siger Linda Nielsen.

Hun vil dog ikke tage stilling til sammensætningen af de interne medlemmer, eller at der fx hermed er plads til to studerende og to vip’ere i bestyrelsen.

Også i Århus tilstræber man faglig bredde:

”Bestyrelsen må imidlertid ikke blive for stor. Det ideelle er, at der i den samlede bredde er kompetencer og indsigt, som er dækkende. Det er derfor ikke givet, at ethvert fagområde skal være repræsenteret”, siger rektor Sidenius.

Overgangsvedtægt før sommerferien

Både i København og i Århus er overgangsvedtægten på plads før sommerferien, og det er væsentligt for den kommende bestyrelsesformand, at der snarest muligt ligger et udkast til de endelige vedtægter, som kan sendes til godkendelse hos ministeren.

Begge steder søges modeller, hvor de nuværende institutledere sidder perioden ud.

jø

§12 stk.2: Bestyrelsens medlemmer skal tilsammen bidrage til at fremme universitetets strategiske virke med deres erfaring og indsigt i uddannelse, forskning, videnformidling og videnuddveksling.

Bestyrelsesmedlemmers kvalifikationer?

Dandyloven stiller mindre krav til de nye medlemmer af universitetsbestyrelser end andre (selskabs-) bestyrelser

Mogens Bundgaard-Nielsen og Inge Thygesen har det til fælles, at de tidligere departementschefer og så er de nu bestyrelsesformænd på hhv. DTU og DPU. De har ikke særlig forskererfaring og kun Inge Thygesen må siges at have dybtgående kendskab til universitetssektoren - dog ikke den pædagogiske faglighed, som hun er blevet formand for...

Men bestyrelsesformænd eller -medlemmer behøver heller ikke have særlige forudsætninger eller kendskab til universiteter for at blive sat ind.

Bestyrelsen skal samlet repræsentere brede kompetencer så de afspejler ”universitetets samlede profil og opgaver”, siger Dandyloven. Men der kan godt være et eller flere medlemmer – fx fra erhvervslivet eller ministerierne – som ikke har særlige forkundskaber, siger videnskabsministeren. Der åbnes op for, at universitetsbestyrelserne kan sammensættes mindre professionelt og ”mere politiseret”.

”Efter min opfattelse vil det derfor ikke være foreneligt med lovens forudsætninger om en bredt sammensat bestyrelse, hvis det kræves, at samtlige udefra kommende bestyrelsesmedlemmer skal have indsigt i universitetsforskning og -uddannelser” (svar 77).

Nørbyudvalget: Viden inden for virksomhedens aktivitet

Mens selve lovkonstruktionen læner sig op ad erhvervsdrevne selskabers kon-

struktion, så skal Dandyloven ikke leve op til de krav til bestyrelsesmedlemmernes kvalifikationer, som der ideelt stilles i selskaber. Det såkaldte Nørby-udvalg om ”corporate governance” (2001) angav nemlig retningslinier med anbefaling af, ”at bestyrelsesmedlemmer har den relevante viden og professionelle erfaring inden for virksomhedens aktivitet, og især den nødvendige internationale baggrund og erfaring”. Ved udpegning betyder det således, at bestyrelseskandidater skal have ”den relevante og fornødne viden og erfaring i forhold til selskabets behov”. Bestyrelsen bør derfor klart oplyse rekrutteringskriterierne og i øvrigt udsende en beskrivelse af de opstillede kandidaters baggrund, sagde Nørbyudvalget. Nørbyudvalget opfattes som en slags manual for bestyrelsesarbejdet i det private og i det stigende antal bestyrelser i det offentlige og halv-offentlige system.

FORSKERforum bad den erfarne politiker og bestyrelsesrotte **Knud Heinesen** om dennes vurdering af rimeligheden af, at der ikke stilles høje krav til alle universitetets bestyrelsesmedlemmer. Han finder spørgsmålet ”interessant”, men forbeholder sig ret til at sætte sig ind i loven og dens forarbejder, før han vil udtale sig.

jø

Sander afdramatiserer

- ved at foregive, at de svenske forhold ligner den danske Dandylov. Nej, svarer Sander, der dog efter pres indrømmer, at den danske lov er enestående lov i international sammenhæng: Danmark bare forud for de andre ...

Ja, Danmark er foran andre lande, når det gælder reform af universitets-systemet. Danmark har nemlig i de seneste år gennemført en lang række forsøg med forskellige ledelses- og styrelsesformer på universiteterne, der nu også ønskes sat i gang i andre europæiske lande.

Sådan lyder videnskabsminister **Helge Sanders** forklaren sig over for Folketinget i andet forsøg – efter at have afgivet et utilfredsstillende svar i første omgang hvorefter Folketinget spurgte igen.

Sander blev i anden omgang spurgt, om Danmark er det eneste EU- og EØS-land, hvor det ved lov er bestemt, at universiteterne ikke må vælge rektorer, dekaner og institutledere?

Det besvarer han ikke direkte. I et meget omsvøbspræget svar forklarer han, at der er mange måder i Europa at organisere sig på og styre på. De enkelte landes særlige forhold er kombineret med mange forskellige ledelsesmodeller, forklarer han **uden** at præcisere, hvad det så betyder. Indirekte må dette fortolkes som et *ja* til spørgsmålet, om Danmark er det eneste EU- og EØS-land, hvor det ved lov er bestemt, at universiteterne ikke må vælge rektorer, dekaner og institutledere.

I flere lande er der ”eksperimenter” på vej, noterer Sander. Og så henvises der til, at sådanne har der allerede været i Danmark. Ministeren henviser dog ikke direkte til DTU, og ministeren oplyser derfor heller ikke, at DTU-eksperimentet ikke er evalueret. Han nøjes med en bred formulering. I stedet siger han:

”I Danmark har der i de senere år

været en lang række forsøg med forskellige ledelses- og styreformere på danske universiteter. Forsøg med ledelses- og styreformere, der nu ønskes sat i gang i andre europæiske lande, har vi altså allerede haft en del af i Danmark. På det punkt kan man altså i en vis forstand sige, at Danmark er foran andre”.

Sander afdramatiserede

Da folketingsmedlemmer i første omgang spurgte til sammenligninger med udlandet, var Sanders svar ”afdramatiserede”. Han svarede således ikke på, *hvor* i udlandet der er direkte lovkrav, som begrænser universiteternes egne valg af styrelsesformer. Det første svar var tilmed manipulerende, idet det fortiede en betydelig medarbejderindflydelse i udpegningsprocessen, konstaterede det svenske universitetslærerforbund (SULF), da FORSKERforum forelagde ministerens redegørelse til *en svensk prøvelse*.

Sander hævdede (svar på spm. 34), at i Sverige ”udpeges rektor af regeringen efter forslag fra bestyrelsen, der forinden har hørt universitetslærere og studerende”. SULF oplyste imidlertid også, at der sædvanligvis nedsættes en valgforsamling, som er repræsentativt sammensat, og som er det vigtigste led i udpegningsprocessen. Forslag til ny rektor forankres her.

Om institutledere hævdede Sander at disse udpeges af ledelsen i Sverige. SULF oplyste at dette er urigtigt, idet der ikke i den svenske højskolelov er en regulering af institutforholdene, som

dermed fastlægges lokalt og oftest base-res på delegation nedad. I praksis er det således kun i rene undtagelsestilfælde, at udpegningsaf ”prefekt” (institutleder) ikke sker gennem en indstilling fra stedets lærere.

Sproglig udvanding

Da det første svar var utilfredsstillende blev Sander bedt om *at dokumentere, at institutledere på svenske universiteter ifølge lovgivningen skal udpeges af ledelsen og ikke må vælges?*

Men ministeren benægtede, at hans svar kunne fortolkes sådan, at institutledere ikke kan vælges i Sverige. Det klares med *en sproglig udvanding*, idet ”udpegnings” gøres til et meget favnende begreb, der også kan ske på baggrund af et valg:

”Udpegnings” er et begreb, der i dansk sammenhæng bliver anvendt i universitetsverdenen som udtryk for en leders formelle udpegnings på baggrund af indstilling. Denne indstilling kan ske på baggrund af et valg eller på baggrund af en faglig bedømmelse”.

Selv om en institutleder således er valgt i Sverige, bliver det i Sanders udlægning til en ”udpegnings”.

Det svar kalder SFeren Morten Hermann, som er ophavsmanden til det svenske spørgsmål, stærkt utilfredsstillende:

”Ministerens svarer slet ikke på kernen i mit spørgsmål, så jeg har bedt ham afsætte tid til at fremskaffe de ønskede informationer ...”

jo

Videnskabsministeren var kun på talerstolen en gang under 2. behandlingen: ”Alt går planmæssigt ...”

DTU: Bureaukrati og begrænset fri forskning

DTU uddanner ikke længere studerende, man 'producerer'. Og DTUs prioritering af strategisk forskning går ud over den frie forskning, siger erfaren DTU-forsker, som nærmer sig pensionering og som derfor ikke risikerer noget ved at udtale sig kritisk om de nye forhold

Bureaukratiet er ved at kvæle universiteterne, mener **elektroingeniør Erik Lindberg**, der har været ansat på DTU siden 1964. Han langer f.eks. ud efter den vægt, der bliver lagt på STÅ-produktionen (studenter årsværk).

"Politikerne baserer i høj grad den offentlige finansiering af undervisningen på det antal STÅ'er, der produceres. Bureaukratiet får ikke for lidt. Politikerne kan jo kun finde ud af at styre ved hjælp af mere og mere bureaukrati", siger han.

"På de indledende kurser med mange studenter 'producerer' man masser af studenterårsværk og får masser af kredit, men på et lille videregående kursus med ganske få studerende giver det naturligvis ikke så mange STÅ'er. Vi risikerer en uheldig konkurrence blandt underviserne på DTU, fordi det ser ud som om, man 'producerer' meget mere på de indledende kurser end på de videregående. Med en så udpræget fokusering på STÅ-produktionen, er underviserne afhængige af, at man internt på institutterne har forståelse for, at arbejdsindsatsen er den samme uanset antallet af studenter på et kursus", siger Erik Lindberg.

Management: Studerterne slipper lettere igennem

Personligt har Lindberg ikke oplevet manglende forståelse, men han synes til gengæld, at der er en mærkbar tendens til, at man slækker på kravene til studenterne.

"Antallet af studenter der slipper igennem bliver vigtigere end det faglige niveau, og på de videregående kurser, kan man mærke, at studenterne er sluppet

lettere igennem på de indledende kurser end de gjorde for tyve år siden. De ville måske have godt af at sætte sig lidt bedre ind i den grundlæggende matematik og fysik".

"Min forskning ville jeg ikke kunne have gjort under betingelserne på det nye DTU. Kaos-teori var jo ikke omfattet af instituttets strategiske forskningsområder..."

"Man kan ikke betragte et universitet som en industrivirksomhed og forsøge at styre det ved hjælp af management teorier om industriproduktion", siger han, og henviser hermed også til, at DTUs prioritering af strategisk forskning går ud over den frie forskning.

"Den frie forskning kan fremover kun foregå inden for instituttets strategiske forskningsområde. Det er jo ganske naturligt og fornuftigt, når man betragter universitetet som en industrivirksomhed. Det er derfor noget sludder, når politikerne hævder, at den frie forskning, som vi hidtil har kendt til, ikke bliver berørt".

Kaos hører ikke til de nye strategier ...

Vigtige opdagelser sker ofte ved at forfølge en idé, der opstår tilfældigt og ikke nødvendigvis passer ind i nogen strategier. Det er Erik Lindbergs egen forskning et eksempel på. "Min forskning ville jeg ikke kunne have gjort under betingelserne på det nye DTU. Kaos-teori

var jo ikke omfattet af instituttets strategiske forskningsområder".

I 1978 arbejdede han med udvikling og anvendelse af edb programmer til analyse og konstruktion af elektriske kredsløb. I den forbindelse faldt han over de såkaldte Lorenz-ligninger uden at kende noget som helst til kaos-teori.

"Jeg gav ligningerne til mine studenter som en opgave i at opstille en ækvivalent elektrisk kredsløbs model for et fysisk system. Det kan naturligvis gøres på mange måder. Til vores store overraskelse stemte de forskellige analyseresultater af studenternes modeller ikke overens efter nogen tid på trods af, at der var tale om de samme matematiske ligninger for modelerne. Vi troede først, at der var tale om fejl i vores programmer, men vi kunne dog ikke finde fejl i programmerne. Senere opdagede vi, at Lorenz-ligningerne hører til den type af ulineære differential-ligninger, der for visse parameterværdier udviser kaotisk løsning".

I 1990 lykkedes det ham sammen med to studenter at bygge en elektronisk model af Lorenz-ligningerne, der var stabil. De var nummer to i verden, for hvem det lykkedes. Og Lindberg introducerede en "kaos-teori" om emnet. Undervejs forsøgte Erik Lindberg at gøre sine danske kolleger interesserede i problemstillingen. Det lykkedes ikke, men udenlandske har siden vist interesse ...

lpm

Det Frie
Forskningsråd

750 mio. kr.

Det Strategiske
Forskningsråd

250 + 400 mio. kr.

"Relevans

L142: Interessenterne vil flokkes ...

- om det nye strategiske forskningsråd, spår videnskabsministeren før loven vedtages i midten af maj

"Der har allerede været rigtig mange henvendelser vedrørende det nye forskningsrådssystem med et strategiske forskningsråd ..."

Sådan lød Videnskabsminister Sanders lakoniske konstatering ved presse mødet, hvor han resumerede status på sit lovforslag L142 om et nyt forskningsrådssystem. Sander underspillede med sin udtalelse w i den nye struktur, hvor lobbyister fremover får bane at spille på i fremtiden (se FORSKERforum 163: Åbent bal for lobbyister).

Et af politikernes motiver til at opdele systemet i to strenge er blandt andet forskrækkelse over, hvordan "cigarkasserne" i form af programbevillinger eksploderede i 1990'erne. Det skete ukoordineret, og det ønsker politikerne større synlighed og bedre styring af.

Balancen mellem det frie og det strategiske

Folketinget havde bedt Videnskabsministeriet om at fortælle, hvordan forskningskasserne fordeler sig mellem de største kasser, de frie forskningsråd, særlige strategiske programmer og sektorministerielle puljer, men dette spørgsmål var endnu ikke besvaret i skrivende stund. FORSKERforums skøn fortæller imidlertid, at der er tale om betydelige kasser, og ikke mindst proportionerne imellem dem er interessante, når man tænker på den fremtidige bevillingsfordeling.

Skønsmæssigt fordeler bevillingerne mellem de tre kasser sig med **750 mio. kr. til de frie forskningsråd, 250 mio. kr. til Folketingets strategiske "øremærkede" programmer og 400 mio. kroner i særlige ministeri strategiske puljer.**

Skønnet over ministeriernes andel er meget usikkert, idet det er en politisk afgørelse at rubricere de ca. 1.300 mio. kroner, som i dag hører til kategorien "andre større tilskudspuljer" (i forskningsstatistikken). Af disse midler kan sektorministerierne prøve at trække deres egne midler ud med henvisning til, at der er tale om aftalebelagte midler til særfunktioner (fx fødevarer-institutioner eller Danida i Udenrigsministeriet). Imellem Videnskabsministeriet og sek-

torministerierne udspiller der sig da også en *definitions-kamp* om, hvad der hører til faste ministerieopgaver, og hvad der kan overføres til "særlige fondsfunktioner" – hvorved midlerne skal ind og vendes i det strategiske forskningsråd.

Hvis FORSKERforums skøn over bevillingsfordelingen holder, viser den, at **de to strenge bevillingsmæssigt er næsten lige store** ved lovens opstart: 750 mio. kroner i den frie streng og 650 mio. i den strategiske.

Det interessante spørgsmål er så, om det er den balance, som politikerne har forestillet sig. Videnskabsminister Sander holder spørgsmålet åbent:

"Det er Folketinget, der på de årlige forhandlinger om finansloven fastlægger bevillingsniveauet ..." (svar 16)

Begrænsning af politikernes lyst til at øremærke

Men det nye system er ingen garanti for, at politikerne begrænser deres øremærkning af særlige indsatser. Videnskabsministeren har således ikke været indstillet på at lave en øvre grænse for, hvor mange penge politikerne kan placere under den strategiske streng. Ministeren afviser indførelse af en på forhånd besluttet fordelingsnøgle, som kunne betyde, at politikerne i den strategiske streng fx højest må placere midler i en størrelsesorden, som er 1/3 af de midler, der er i den frie råds-streng.

Ikke overraskende er ministeren slet ikke bekymret for, at politikerne vil komme til at vise stor interesse for at øremærke penge til den strategiske streng. På et spørgsmål om det strategiske råd får tilstrækkelig tyngde til at kunne tiltrække top-kvalificerede bestyrelsesmedlemmer, svarer han, at der ingen grund er til at tro, at det strategiske råd ikke skulle "få tildelt en central rolle og et tilfredsstillende bevillingsniveau":

"Jeg vil gerne samtidig tilføje, at jeg føler mig overbevist om, at vi med Det Strategiske Forskningsråd har fået en så central nyskabelse i reformen, at en medlemspost i bestyrelsen vil virke tiltrækkende på en lang række højt kvalificerede kandidater", slutter Sander. (svar 32).

Som noget nyt vil eksterne interessenter – fx fra industrien – få mere direkte indflydelse på, hvilken del af den danske forskning, der skal støttes. Det sker, når der etableres et strategisk rådsorgan, som ikke bare baseres på kvalitative, men også (samfunds-) politiske og økonomiske vurderinger.

Også enkeltpersoner vil kunne få stor betydning for fordelingspolitikken, hvorved egentlige interesse-politiske markeringer vil få større rolle i udpegningen af strategier, programmer osv. I praksis så vil en stor del af det 9-personers store strategiske råd komme til at repræsentere eksterne kompetencer og interesser. Det strategiske råds "særlige forpligtelse" er nemlig at bidrage til øget samspil mellem offentlig og privat forskning. Bestyrelsen skal samlet set dække et bredt kompetencefelt, sådan at alle væsentlige forskningsfaglige interesser i både det offentlige og det private forskningssystem er repræsenteret, siger Sander (svar 18).

De enkelte rådsmedlemmers forskningsmæssige kompetence er dog ikke præcist angivet. Forskningserfaring er derfor ikke et krav, mens derimod forskningsadministrativ erfaring kan være nok. De nødvendige kvalifikationer kan nemlig være erhvervet ved beskæftigelse i både den offentlige og den private sektor (svar 17).

Kvalitet og relevans

I lovbehandlingen har der været stillet spørgsmål til, hvem der skal repræsenteres i det strategiske forskningsråd, og hvordan rådet besættes.

Ministeren har svaret, at de enkelte personer ikke skal repræsentere specifikke interesser, idet de skal udpeges i deres "personlige egenskaber". Der vil således ikke direkte blive udpeget "erhvervsrepræsentanter" eller repræsentanter for offentlige myndigheder (ministerier el.lign.). 7 af de ni medlemmer udpeges af ministeren efter indkaldelse af forslag gennem åbne opslag. Her har såvel det offentlige som det private forskningssystem mulighed for at komme med forslag, hedder det.

Men det understreges så, at de "erhvervsrepræsentanter", som udpeges til programkomiteer under det strategiske råd, ud over at bidrage med en kvalitetsvurdering også skal bidrage med en "relevansvurdering" af ansøgninger: Hvilke ansøgninger lever bedst op til de strategiske hensigter?

Ingen større offentlig indsigt

Loven lægger ikke op til større offentlig indsigt i udvælgelsen og uddelingen af

jØ

vurdering"

I det nye strategiske forskningsråd skal pengene ikke bare fordeles efter kvalitetskriterier, men også efter relevansvurdering

strategiske midler.

Hidtil har det været sådan, at den fase, hvor strategiske programmer blev udpeget af politikere, interessegrupper og eksperter, har været en gråzone. Offentligheden har i bedste fald kun fået indsigt i de endelige anbefalinger og ikke i de nærmere overvejelser og fravalg, som er sket i processen. Og i værste fald har offentligheden slet ingen information fået om udvælgelsen, men blot fået en lakonisk orientering om, at nu var et program kommet på finansloven.

Sådan kan udpegningsprocessen også foregå i fremtiden på trods af, at modellen med det strategiske forskningsråd i praksis lægger op til, at flere magtfulde interessenter – brancher, industrier, ministerier osv. – kan melde deres interesser direkte ind.

I udgangspunktet lægger Videnskabsministeren nemlig op til, at indsigten skal være som hidtil omkring de politiske forhandlinger om finansloven. Det indebærer, at de officielle anbefalinger fra fx Danmarks Forskningspolitiske Råd – paraplyen for det frie og det strategiske råd – altid vil være offentligt tilgængelige. Men det betyder også, at de politiske og administrative overvejelser og fravalg som udgangspunkt ikke vil offentligt tilgængeligt (svar 6).

Og hvad angår offentlighedens indblik i det strategiske råds bedømmelser og uddeling af midler vil det bero på en konkret vurdering i hver enkelt sag. Hensynet til beskyttelse af personlige eller forretningsmæssige interesser kan således blokere for indsigt. I praksis kan det således blive vanskeligt for offentligheden at bedømme, om programmerne udbydes, og midlerne uddeles efter kvalitetskriterier, efter politiske hensyn eller efter "relevansvurderinger".

Såvel de frie som de strategiske forskningsråd har dog pligt til at udarbejde ensartede, bindende retningslinier til brug for ansøgere m.fl. Der skal på samme måde udarbejdes principper for offentliggørelse af uddelingskriterier, hedder det.

Eksterne parter kan ikke direkte stille krav

Ministerens har i sit svar præciseret, at når private virksomheder er med til at finansiere projekter eller programmer, kan virksomhederne ikke stille særlige betingelser til forvaltningen. Når der fx sker samfinansiering med offentlige og private midler skal disse holdes adskilt.

Det understreges i loven (svar 3), at ved samfinansiering skal der foreligge en klar forskningsmæssig, ikke-kommerciel interesse i samarbejdet for den offentlige

part. Og rådets bestyrelse har ansvaret for, at der ikke modtages midler, som ikke er i overensstemmelse med "disse forudsætninger", som ministeren noget kryptisk formulerer det, idet forudsætningerne ikke præciseres. Det vil derfor være en gråzone, hvor der ikke fra den offentlige side må indgå kommercielle interesser, mens der gerne må fra den private. Hvad det vil betyde i praksis for firmaers eller for den sags skyld ministeriers muligheder for forbeholde sig forskningen (fx til patentering) eller stille andre krav

til forskningens anvendelse vil således skulle fortolkes i praksis.

Men ministeren siger samtidig – for at understrege selve forskningsbedømmelsens uafhængighed – at de underliggende programkomiteer eller faglige forskningsråd ikke i sin bedømmelse vil kunne pålægges bindinger, der fx forudsætter, at bestemte forskergrupper på forhånd udpeges til at skulle modtage en bevilling.

jo

Det Frie
Forskningsråd

Det Strategiske
Forskningsråd

De frie forskningsråds kompetence

Grænser mellem de to råds-strenges kompetencer betyder, at den frie streng måske ikke kan rådgive om strategiske satsninger. De skal passe deres egen forretning og ikke rådgive i konkurrence med det strategiske råd ...

Med den nye opdeling i to strenge er lagt op til parallelt fungerende organer, som dog ikke skal konkurrere direkte med hinanden. Mens de frie forskningsråd fortsat skal fungere som "bottom-up"-organ, hvor forskerne nedefra frit kan søge midler til selvvalgte projekter, så skal det strategiske råd fungere som "top-down", hvor der politisk udpeges forskningsområder, som der særligt kan søges ind på.

Administrativt skal sekretariatsbetjeningen ske under samme myndighed, så hvor skarp opdelingen bliver mellem de to strenge, vil være op til en politisk og administrativ vurdering.

Tvivel om de frie forskningsråd kan rådgive om strategier

Ministerens understreger dog, at det skal undgås, at de frie og de strategiske råds-systemer rådgiver i konkurrence med hinanden (svar 9).

Ved lovbehandlingen har det således været problematiseret, om det frie forskningsråd fx kan rådgive på eget initiativ. I princippet har ministeren hidtil lovet,

at det vil de også kunne i fremtiden. Men lovbehandlingen har vist, at det er tvivlsomt, om denne åbenhed realiseres.

Hidtil har de frie, faglige forskningsråd deltaget i udarbejdelsen af strategiplaner. Men med den nye lov oprettes en strategisk streng, og ministeren understreger, at det betyder en vis grænsedragning. Det vil betyde, at det frie forskningsråd i fremtiden skal koncentrere sig om støtten til konkrete forskningsaktiviteter, som er baseret på forskernes egne initiativer, og på rådgivningen i den forbindelse. Forpligtelsen til at udarbejde egentlige strategiplaner er herefter ophævet, fordi det overtages af de strategiske råd.

Af samme grund er kravet til det frie forskningsråds medlemmer om, at de skal have kendskab til strategiske forskningsopgaver ophævet (svar 27).

I det lys må det vurderes som tvivlsomt, om de frie forskningsråd vil kunne rådgive på eget initiativ, fx om strategiske udpegninger o.lign.

jo

Kommissionen: Universiteterne er underfinansierede

EU-kommissionens høringsoplæg, som Sander kaldte en blåstempling af den danske Dandy-lov, påpeger underfinansiering som et alvorligt problem – men ellers ligger der en farlig naturvidenskabelig og anvendelsesorienteret bias i oplægget, siger DM-konsulent

"Jeg er glad for, at EU-kommissionen nu giver den danske universitetslov det blå stempel. Kommissionens nye papir viser klart, at det ikke kun er i Danmark, at der arbejdes på at fremtids sikre universiteterne", udtalte videnskabsminister Sander i februar.

Det vakte nogen opstandelse, fordi Sander tog Kommissionens papir – som var et høringsoplæg eller en indkaldelse – til indtægt for den danske Dandy-reform. Et folketingsmedlem spurgte således, om Sander ville dementere sin pressemeddelelse?

Det ville han ikke (se FORSKERforum 163). Ministeren henholdt sig til, at indkaldelsens intention kan læses så målrettet, at der er tale om en egentlig handlingsanvisning.

Sander refererer ikke til Kommissionens forudsætninger om større bevilninger.

Ministeren har foretaget en meget selektiv læsning af høringsindkaldelsen, for den kan læses på mange måder, konstaterer DMs internationale konsulent **Jens Vraa-Jensen** efter en nærmere gennemgang.

Det er rigtigt, når Sander fastslår, at papiret taler om, at det er en vanskelig opgave at lede moderne universiteter. Men det angiver ikke egentlige løsningsforslag. Derimod taler papiret om nødvendigheden af at have frie og uafhængige universiteter, som kan bidrage til vidensudviklingen.

Papiret taler også om nødvendigheden af tværvideenskabelige og banebrydende forskningssamarbejder.

Sander glemmer at referere underfinansieringen

Men ikke mindst kritiseres den latente underfinansiering af den offentlige forskningssektor. Uddannelsesinvesteringer har ikke fulgt med det stigende optag. Tilstrækkelige bevillinger er en forudsætning for opretholdelse af den højest mulige kvalitet. Oplægget nævner sågar muligheden for at indgå bindende bevillingsaftaler, som bør løbe i 6-8 år – og det er noget helt andet end den 1-2-årige horisont, som de danske finanslove opererer med i praksis.

Papiret oplister fire kilder til indtægter for universiteterne: Offentlige forskningsbevillinger, private donationer (som i USA), "indtægtsdækket virksomhed"

(betaling for tjenesteydelser) samt undervisningsafgifter eller studentbetaling (såkaldte "tuition fees").

Hvad angår større offentlig eller privat finansiering, så er der ikke meget i den danske sammenhæng, som peger i den retning. Regeringen er tilbageholdende, og den private sektor har lille tradition for at forske og betale til den offentlige forskning. Den danske industristruktur, som er præget af mange små og mellemstore virksomheder, betyder, at virksomhederne i Danmark ikke har den samme interesse i universiteternes grundforskning, som store videnstunge virksomheder vil have.

Tilbage står så studenterafgifter, som man har haft i en årrække i Storbritannien, og som øges i disse år. Men Jens Vraa-Jensen fremhæver, at oplægget indirekte afviser denne mulighed, idet der tales om, at europæiske universitetssystemer bør have en lighedsgaranti for befolkningen, dvs. lige adgang for alle kvalificerede.

Prioritering af naturvidenskab og teknisk videnskab

Men DM-konsulenten peger på, at Sanders ensidige læsning af papiret har betydning, at opmærksomheden er kommet bort fra nogle meget problematiske elementer i oplægget.

Der er en naturvidenskabelig og anvendelsesorienteret bias i papiret, som desværre underspilles i den danske oversættelse. Mens den oprindelige engelske tekst taler om prioritering af "scientific and technical" videnskab, som rettelig burde oversættes "naturvidenskab og teknisk videnskab", så hedder det i den danske oversættelse "videnskabelig og teknisk". På engelsk anvendes termen "science" nemlig snævert om naturvidenskab.

Oversættelsesproblemet gør tekstens danske version bredere, end den er ment.

EU's forskningspolitik er nemlig baseret på især at styrke videnskaben og forskningen inden for de anvendelsesorienterede områder, og dermed angiveligt bidrage til en industriel konkurrenceforbedring internationalt.

"Det betyder, at Kommissionens debatoplæg bliver helt domineret af mulighederne for naturvidenskabelig og teknisk udvikling, og hvor en lige så dominerende tendens er, at humaniora

og samfundsvidenskab ... kun behandles sporadisk", siger DM-konsulent Vraa-Jensen. Her ligger oplægget helt på linie med de såkaldte rammeprogrammer for forskning, fx det seneste (6. Rammeprogram).

Anvendelsesorientering

Når høringsoplægget prøver at perspektivere universiteternes rolle handler det i høj grad om det anvendelsesorienterede aspekt:

"Der er en meget dominerende tendens til at placere overførslen af viden fra universiteterne til alene at handle om interaktionen mellem universiteterne og det private erhvervsliv, hvorved man kommer til at se bort fra den endnu større overførsel, som ligger i, at veluddannede kandidater anvender deres viden i mange forskellige job-funktioner – både i den private og offentlige sektor", konstaterer konsulentens analyse.

"Øget internationalisering er ikke synonym med økonomisk konkurrence og øget kommerialisering. Den akademiske konkurrence foregår om hvilke forskere, som kan komme først med et vigtigt nyt forskningsresultat og er ikke afhængig af en økonomisk konkurrence på et marked. Kommerialisering af universiteternes forskning og uddannelse er en helt anden proces end den nødvendige og vigtige løbende internationalisering af universiteternes virksomhed".

EU-høringsoplægget giver anledning til, at forskerverdenen i de kommende år er meget opmærksomme på, hvordan evalueringer skal foregå. Den ensidige tilgang med anvendelses-relevans har nemlig nogle ensidige konsekvenser, som når oplægget skal *benchmarke* den europæiske indsats med USAs, så skal evalueringskriteriet i høj grad ske ved en vurdering af samarbejdet mellem universiteter og erhvervslivet.

jø

"Universiteternes rolle i det europæiske vidensamfund" (Meddelelse fra EU-kommissionen af 5. februar).

Se iverigt:
"Offentligt forskningsbudget 2003"
(Analyseinstitut for forskning:
www.afsk.au.dk).

AC: Humaniora er et problem

- og hvis der ikke sker noget, må der dimensioneres

I den senere tid har nogle medier – især dagbladet Politiken – fokuseret på, at universiteternes prioritering af humaniora er problematisk, fordi erhvervsorienteringen og –mulighederne er usikre på området. Ledigheden for akademiske dimittender er stigende, men især humanisters ledighed er tårnhøj, hedder det.

En rapport fra Videnskabsministeriet siger, at der i dag er 25.000 arbejdsløse humanister og fremskrivninger påstår, at det vil stige til 36.000 i år 2013. Hvis udviklingen skal vendes skal hver anden humanist ansættes i den private sektor, hvor det i dag kun er hver tredje. Arbejdsgiverne i Dansk Industri advarer mod at satse på det private arbejdsmarked, og taler i stedet om overproduktion af kandidater.

Også Akademikernes Centralorganisations afdelingschef, **Niels Lykke**, meldte sig i det kritiske kor:

”Vi ved, at det bliver en kolossalt svær opgave at skaffe job. Derfor bør alle aktører nu gøre sig langt mere umage for at udvide beskæftigelsen i den private sektor. Lykkes det ikke i løbet af et par år, må universiteterne se seriøst på produktionen af humanister” (POLITIKEN d. 25.4).

DM-formand: Humaniorafjendsk

Udsagnet undrer formanden for DM, **Ingrid Stage**. Hun bakker helt op om ACs igangværende kampagne om demittend-akademikernes arbejdsløshedsproblemer.

”I den forbindelse undrer det mig, at AC-sekretariatet deltager i koret, der fremstiller humaniora som hovedproblemet, når der kommer dårlige tider. Akademikerarbejdsløsheden er steget på alle områder, så jeg er meget forundret over, at AC går ind og fremstiller problemet på den måde”, siger DMs formand. ”Det bliver så humaniorafjendsk, at kræve af universitetet, at de begrænser optaget på humaniora. Det fremstilles nærmest som, at det er universiteternes pligt at skaffe demittenderne i arbejde. Det er langt mere reelt – som KUs humaniora-dekan også har fremhævet – at universitetet beskriver kompetencer og laver erhvervsvejledning. I ACs forretningsudvalg har holdningen været, at det er halsløs gerning at begynde at dimensionere. Adgangsbegrænsning har tidligere vist sig som en dårlig ide i det længere perspektiv. Tænk bare på ingeniører, lærere,

seminarie-nedlæggelser med følgende mangel på visse faggrupper. Og netop humanister har jo udvidet deres arbejdsmarked utroligt i forhold til, hvad man troede muligt for bare ti år siden”, siger

”Teologisk forskning skaber ikke værdi – defineret som pengeværdi. Sådant forskning er vigtig at have, og jeg er ikke imod den: Men hver gang du bruger penge på forskning i humaniora og teologi, så bruger du bare penge, mens hver gang du bruger penge på teknologi og naturvidenskab, så får du resultater, som giver afkast. Der får du flere penge tilbage, end du gav ud. Derfor er det afgørende ikke bare hvor mange penge, man bruger på forskning, men hvorledes pengene fordeles mellem forskellige former for forskning ...

(DTU-rector Pallesen 8.4 i netavisen for NTNU (“det norske DTU”): www.universitetsavisa.no)

Se bagsiden

DMs formand.

DM-formanden: Erhvervslivets har et problem

”AC er en paraply-organisation for de akademiske fagforeninger. Det kan altså ikke være AC-kredsens opgave at gå ind med forslag til styring og dimensionering. Jeg forstår ikke, hvorfor AC-sekretariatet gør det ...”, siger Stage.

I stedet for at gøre universitetet og humaniora til problemet, ville det være mere reelt med den stigende akademikerarbejdsløshed, hvis AC koncentrerede opmærksomheden om et andet problem:

”AC burde bruge denne lejlighed til at forstærke indsatsen for at få erhvervslivet til at tage deres ansvar og lukke arbejdsmarkedet op for unge akademikere. Der er ikke tradition for at ansætte akademikere på mindre og mellemstore danske virksomheder.

AC burde rette skytset mod erhvervslivets manglende prioritering af akademiske kandidater i stedet for – via måske løsrevne citater – at deltage i en kampagne mod humaniora. Indirekte rettes det dermod mod de humanistiske demittender, som står med arbejdsløsheden som deres personlige problem”.

Jo

Hvad gør man ikke for at blive lektor ...

Det kræver en næsten overmenneskelig indsats, for vil man være lektor, skal gå-på-modet stå på nonstop. Nina Møller Andersen har været gennem hele kvalifikationsræset og mere til, før hun kom så langt

Undervisningsassistent, ekstern lektor, forskningsadjunkt, adjunkt, amanuensis – you name it. Og endelig i 2001 fastansat lektor på Institut for Nordisk Filologi på Københavns Universitet Amager. Hun har prøvet det hele, efter at hun i 1981 blev cand.mag. i dansk og russisk.

Der var absolut *ingen* magisterjob at søge i Danmark på det tidspunkt, så hun måtte kigge uden for grænserne. Det blev et år i Ungarn, hvor hun underviste i dansk på Eötvös Lorand universitetet i Budapest. Siden blev det til tre år på Osaka University i Japan, hvor hun også underviste i dansk.

Hjemme i Danmark sad hendes mand! En mand, der altid har bakket hende fuldstændig op, og forholdet holdt til, at de kun så hinanden nogle uger hver 3.-4. måned.

”Allerede dengang havde vi kendt hinanden i mange år. Det ville nok ikke have været gået, hvis vores forhold var nyt”, siger hun.

Hun hører heller aldrig en klage, når hun til hverdag sætter sig til computeren ved 20-21-tiden og arbejder til klokken godt midnat.

Sådan har det altid været med **Nina Møller Andersen**. Hun påtager sig meget arbejde. Tidligere ikke mindst fordi hun mente, at det var nødvendigt for, at hun nogen sinde skulle komme i betragtning til et fast job. Men hun understreger, at hun også har haft det sjovt.

Samme år, som hun vendte hjem fra Japan, fødte hun sin første søn. Nu stod den på småbørnsfamilie, og snart kom hendes hverdag til at bestå i at have et lille barn samtidig med at bestride tre forskellige deltidsjob. Hun underviste på Copenhagen International School (udlændinge i dansk), på RUC (dansk) og på KUA (dansk).

I en lignende situation i dag tror hun nok, at hun ville føle sig mere stresset, end hun gjorde dengang: ”Jeg følte mig kun stresset om morgenen, når jeg skulle nå at aflevere min søn i dagplejen, inden myldretiden gav trafikpropper”.

Trods sygdom: En arbejdskraft, de kunne regne med

Udefra ligner hendes gå-på-mod noget, der har stået på *nonstop*, men hun ryster lidt på hovedet af sig selv, når hun tænker på dengang, hun påtog sig at undervise på et overbygningskursus på KUA, selvom hun havde fået konstateret brystkræft, netop var blevet opereret og endnu ikke

havde fået besked om, hvorvidt hun skulle have kemoterapi.

”Faktisk spurgte jeg, om kurset kunne udskydes et halvt år, så den eventuelle kemobehandling ville være overstået, og jeg i det hele taget ville være kommet ovenpå igen. På instituttet mente de imidlertid ikke, at kurset kunne udsættes, og jeg var så ivrig efter at vise, at jeg var en arbejdskraft, de kunne regne med, at jeg påtog mig kurset. Der var ikke tale om pression. Alle har hele tiden været meget søde og opmærksomme på mig”, siger hun.

”Det kan godt være, det er fordi, jeg endnu ikke har fundet ud af at organisere administrationsarbejdet. Men faktum er, at det sluger en masse af min tid, og min forskning sker ofte uden for almindelig arbejdstid

En efterrationalisering siger i dag, at det måske var udmærket, at hun kastede sig over arbejdet.

”Jeg fik andre ting at tænke på, og heldigvis skulle jeg heller ikke i yderligere behandling, men det siger lidt om, hvor meget man gør for at få et job”.

I mellemtiden havde hun fået endnu et barn, og var nu mor til to små børn.

Ekstern lektor og katastrofal lønnedgang

Oprindeligt havde Nina Møller Andersen en tanke om at blive gymnasielærer, men udover at arbejdsløsheden var enorm, og det var nødvendigt at rejse udenlands for overhovedet at få job, mistede hun også interessen, da hun var i pædagogikum. Stemningen var *utålelig* blandt lærerne på det gymnasium, hvor hun var i pædagogikum, og de var opdelt i fraktioner, som konsekvent ikke blandede sig med hinanden.

Hun besluttede at satse på universitetskarrieren. Men uden en ph.d.-titel på visitkortet, kunne hun godt glemme alt om en fast lektorstilling. Ergo hun blev ph.d.-studerende efter at have født sit første barn og efter at have haft forskellige undervisningsstillinger. Hun blev ph.d.-studerende efter den gamle ordning, dvs. at ph.d.-studiet skulle gennemføres sideløbende med, at hun havde fuldtidsjob som løst ansat på KUA.

Den periode - som selvfølgelig strakte

sig over mere end de tre år - som en ph.d. tager i dag, kostede *knofedt*. Men hun bruger ikke store ord for at beskrive situationen og den samlede arbejdsindsats. Men da hun fortæller om overgangen fra Amanuensis (1994-1996) til ekstern lektor, lyder det:

”Økonomisk katastrofalt - det betød en lønnedgang på 10.000 kr.”, siger hun og uddyber: ”Man glemmer hurtigt, hvor rædselsfuldt, det er at være løst ansat. Men jeg synes, at deltidsansatte i dag er mere bevidste om at vise deres utilfredshed med vilkårene. Tidligere mødte alle lærere, uanset stillingsbetegnelse, op til møder, men i dag deltager færre deltidsansatte”.

På Nordisk Filologi har man for længst afskaffet stillingsbetegnelsen *undervisningsassistent*.

”Men det hjælper jo ikke på, at der stadig er mange deltidsansatte, som ikke véd, om de er købt eller solgt fra semester til semester ...”

Lektor inkl. administration

I 2000 søgte Nina Møller Andersen en lektorstilling og fik den ikke. Først i næste omgang blev det hendes tur, og i 2001 blev hun lektor på Nordisk Filologi.

Da var hun allerede i fuld gang på mange andre fronter. I 1998 blev hun medlem af en forskergruppe i projektet ”*Betydende Former, Modernismens Retorik*” med fondsmidler fra Statens Humanistiske Forskningsråd, SHF. Samme år var hun desuden medstifter af *Bachtinselskabet* i Danmark. Hendes ph.d.-afhandling omhandlede netop sprog- og litteraturteoretikeren Bachtins sprogteorier. Hun er formand for selskabet, hvilket bl.a. indebærer redigering af nyhedsbrev, arrangør af gæsteforelæsninger og seminarer samt redigering af årbog – i samarbejde med bestyrelsens øvrige tre medlemmer.

Med lektorjobbet har hun fået *meget mere* administration end tidligere. Så meget, at hun knapt finder tid til sin forskning.

”Det kan godt være, det er fordi, jeg endnu ikke har fundet ud af at organisere administrationsarbejdet. Men faktum er, at det sluger en masse af min tid, og min forskning sker ofte uden for almindelig arbejdstid”, siger hun.

Lektor inkl. alt det andet

Men da er der også mange andre ting at tage sig af. For eksempel er hun censor

for den internationale studentereksamen (*International Baccalaureate, IB*) i dansk i hele verden. Det bliver formentlig en af de arbejdsopgaver, hun opgiver fra næste semester for at få mere tid. Hun kan godt lide at rette opgaver, men censor-jobs har vist sig at være meget mere omfattende, end hun havde forestillet sig. Det indebærer nemlig, at hun også skal være censor for mundtlige eksamener, et job hun kun kan udføre, fordi hun får tilsendt bånd med eksaminationerne i deres fulde længde. Hun skal ikke kun vurdere den enkelte studerendes præstation, men også evaluere selve eksaminationen og lærerens måde at afvikle den på. Afslutningsvis skal hun skrive en rapport.

Og så skal der selvfølgelig også være tid til at holde *det russiske* ved lige. Hun påtager sig oversættelser fra russisk, og redigerer udgivelser om Bachtin. Det betyder til tider, at hun skal oversætte engelske manuskripter, og hun læser også korrektur på udgivelserne.

”Man glemmer hurtigt, hvor rædselsfuldt, det er at være løst ansat. Men jeg synes, at deltidsansatte i dag er mere bevidste om at vise deres utilfredshed med vilkårene. Tidligere mødte alle lærere, uanset stillingsbetegnelse, op til møder, men i dag deltager færre deltidsansatte

Påskens gik netop med at læse korrektur på en udgivelse om Bachtin og ikke mindst med at forberede undervisning. Hun beklager sig dog ikke over, at det blev påskens indhold. Tværtimod, var hun glad for, at få lidt sammenhængende tid til at komme til bunds i opgaverne.

Men hva' så med børnene?

”Jeg føler mig meget privilegeret, at jeg på én gang kan sidde i et fritidshus i Sverige og arbejde samtidig med, at jeg giver mine børn mulighed for at boltre sig i naturen”.

I det hele taget piver hun ikke over, at hendes arbejde nogen sinde er gået ud over samværet med børnene:

”Hvis det går ud over nogen, er det mig selv. Jeg har ikke noget socialt liv uden for mit arbejde og min familie, men det hele er spændende og interessant...”

Nina Møller Andersen

Fart på - lektorens forårssemester:

Holdundervisning: 1) Dansk for udlændinge og rettelse af opgaver hver uge. 2) Lingvistik og litteraturteori.

Seminarer: Specialeseminar, Sprogseminar for islændinge, Opgaveseminar for udlændinge.

Vejledning: Specialer, Opgaver, Ugentlig træffetid.

Censor: For den internationale studentereksamen, IB i dansk.

Forskning: Dansk som fremmedsprog, Dialogiske sprogteorier (Bachtin), Kontrastative analyser dansk/russisk.

Udgivelses- og redaktionelt arbejde: Artikel til modernismeudgivelse (SHF), Redaktion af dansk Bachtinudgivelse og korrektur, Artikel til japansk festtidsskrift.

Netværk: Nordisk Bachtin-netværk, Modernisme-netværk, Polyfoni-netværk (ved at blive etableret).

Studiekreds: Dansk som fremmed- og andetsprog samt minoritetsstudier.

Konferencer/foredrag: Sprogseminar, Bachtinforedrag i Oslo, Foredrag i Bachtinselskabet.

Administration: Studievejleder på dansk, Kontaktperson for Fakultetets Forskningsfredage, FFF (sprog), Formand for Bachtinselskabet i Danmark, Kontaktperson og administrator for Nordliks på KUA (udveksling mellem nordiske universiteter).

Og så er der i øvrigt **møderne:** Lærermøder, sproglerermøder, studievejledningen, FFF, Nordliks (årsmøde i Trondheim), Bachtinselskabet, introduktions/evalueringsmøder for udenlandske studerende.

8 sektorinstitutioner nedlægges

Hvorfor er efter

Samlet betyder det dog ikke en 'forskningsudtynding', for pengene bliver i forskningssektoren, forsikrer videnskabsministeren

Regeringen nedlægger 8 sektorforskningsinstitutioner, hvoraf de 5 fusioneres med universiteter. Konsekvensen vil være, at 662 mio. kr. flyttes ud af sektorforskningens totalbudget på 2.200 mio. og overføres til "den frie forskning", som Videnskabsminister Helge Sander formulerer det.

Formanden for SEDIRK (Sektorforskningens Direktørkollegium) siger: "1/3 af institutionerne forsvinder og ca. 1/4 af midlerne. Det er bestemt en mere radikal reform, end vi havde regnet med. Det er en stor ændring af sektorforskningens vilkår", siger **Niels Elers Koch**.

Helge Sander forsikrede ved pressemødet, at overførslen af midler ikke vil betyde, at der sker en "forskningsudtynding" ved, at der samlet set tages ressourcer fra forskningen. Men der kan flyttes om på, hvad forskningsmidlerne bruges til!

SEDIRK-formanden vil ikke bruge udtrykket forskningsudtynding: "Men det har været en barsk omgang med nedskæringer og fyringer osv. Og reformen betyder – alt andet lige – en omstilling, hvor vi skal lave mere for færre penge. For de tilbageværende 17 sektorinstitutioner betyder det da, at de får sværere ved at løse deres opgaver", siger Elers Koch.

De 8 ramte - plus en usikker

Forskningscenter for Skov og Landskab fusioneres ind under KVL. Kort- og Matrikelstyrelsen udskilles og overføres til en endnu ukendt institution. Fødevarerøkonomisk Institut fusioneres med et institut på KVL. Institut for Fødevarerikkerhed og Ernæring samt Danmarks Veterinærinstitut fusioneres til en ny organisation. Statens Skadedyrslaboratorium fusioneres ind under Danmarks Jordbrugsforskning. Analyseinstitut for Forskning fusioneres ind under Århus Universitet. Institut for Grænseregionsforskning fusioneres ind under Syddansk Universitet. Center for Sprogteknologi fusioneres ind under et københavnsk universitet.

By og Bygs fremtid er fortsat usikker.

Uafklaret: By og Byg

Danmarks Forskningsråd anbefalede, at By og Byg (tidl. Statens Byggeforskningsinstitut) blev nedlagt og delfusioneret. Men i regeringens indstilling udsættes beslutningen om institutionens skæbne:

"Vi havde da håbet på en afklaring af hensyn til medarbejderne og instituttets indtjening. Den usikre fremtid har betydet, at vi ikke har kunnet lave langsigtede satsninger, hvoraf mange involverer

samarbejde med andre og samfinansiering. Så det er meget uheldigt, men jeg håber da på en afklaring inden sommer", siger **By og Byg-direktør Lone Møller Sørensen**, der understreger at hun er "fortrøstningsfuld".

Institutionens fremtid undersøges netop nu i et særudvalg.

Og RISØ slap

Forskningscenter RISØ slap for den fusion med bl.a. DTU, som Danmarks Forskningsråd ellers havde anbefalet. Anbefalingen byggede på, at RISØ laver "fri forskning" som rettelig hører hjemme på universiteterne.

Den indstilling underkendte regeringen, og **RISØ-direktør Jørgen Kjems** forklarer: "Man vurderede, at RISØ på udvalgte områder – fx energiforskning – laver en koncentreret indsats, som er mere innovationsrettet end den, som et universitet ville lave. Vi er præget af en specialisering og har meget fokuserede mål og ikke en faglig bredde som et universitet".

Men det samme kunne andre af de nu fusionerede institutioner hævde, og de kunne sige, at det er ulogisk, at netop den store forskningsinstitution bevares?

"Det er jo et politisk valg, og i den forstand er det da logisk, at politikerne vælger en struktur, hvor de mener at få mest samfundsnytte ud af ressourcerne. Og netop energiområdet – med Kyoto m.m. – kræver langsigtet planlægning. Men alle parter er jo interesserede i en konsolidering af det samlede forskningspotentiale, så der er jo allerede samarbejde på tværs, og dette udvides løbende".

Onde tunger ville måske sige, at bevaringen af RISØ som selvstændig institution skyldes særlig beskyttelse af ministeriet Videnskabsministeriet?

"Altså, processen er ikke foregået i krogene. Der har været brevvekslinger mellem minister og bestyrelsesformand, udredninger, specialudvalg, og det har været lagt frem for den samlede regering. Så selve processen er foregået åbent og ikke bag lukkede døre".

Kjems tilføjer i øvrigt, at det er hans indtryk, at politikerne har lært af hele manøveren om sektorforskningen: "De har fået et mere nuanceret syn på sektorforskningen, og de har lært, at det er uhensigtsmæssigt at presse en beslutning igennem udefra. Ændringer skal være motiveret og strategisk tænkt indefra. Sådan foregår det i øvrigt også, når erhvervsvirksomheder søger at konsolidere sig ...

"Hvorfor er regeringen sådan efter sektorforskningen?"

662 mio. kroner overflyttes i 2004 fra sektorforskningen til "den fri forskning", bl.a. på universiteterne. **SEDIRK-formand Niels Elers Koch** står uforstående over for, at regeringen har sådan et horn i siden på sektorforskningen:

"Hvis vi skal øve selvkritik, så har sektorforskningen været for dårlige til at informere og fortælle om vores arbejde og relevans. Vi har været atomiseret og spredt på for mange områder og troet, at institutionerne begrundede sig selv. Sådan er det tydeligvis ikke, når andres forestillinger om os har været og er baseret på myter. Myten er bl.a. når sektoren lever af at lave bestillingsopgaver for ministerier og politikere, så er resultatet også bestilt! Den myte straffes sektorforskningen for nu ..."

SEDIRK-formanden deltager gerne i en selvansøgelse om, at man har været for dårlige til at retfærdiggøre sig. Men det rører ikke ved politikernes egentlige motiver til at skære drastisk i sektorforskningen:

"Sektorforskningen udfylder mange roller: Myndighedsopgaver, vidensopsamling, rekvireret forskning m.m.m. Begrundelserne for at gennembanke sektoren, som det nu er gjort i flere omgange, er ikke klare, for sektoren har haft og har sine klare opgaver, som ikke hensigtsmæssigt kan udføres af andre", siger Koch.

"Regeringens hovedmotiv synes at være af ideologisk karakter, fordi regeringen vil udlicitere og privatisere. Men hvordan vil man privatisere fødevarerikkerhed, miljøspørgsmål og smitsomme sygdomme og lignende områder på en betryggende måde?"

Lovforslaget blev udskudt

Videnskabsministeriet havde egentlig programsat lovforslaget om sektorforskningen til at komme i januar måned, men det blev udskudt til efteråret (se FORSKERforum 162: "Sektorforskningen Sorteper").

Der var flere årsager til udskydelsen. Dels syntes nogle, at ministeriets første udkast var for "blødt", idet det ikke åbnede for en større omstrukturering. Og dels var det uhensigtsmæssigt, at lovforslaget om sektorens lovramme blev fremsat, uden at det var koordineret med faktiske strukturændringer. Der skulle være overensstemmelse mellem de enkelte dele. Og endelig var der den økonomiske side af sagen, hvor lov, omstrukturering og den kommende finanslov skal gå op i

jø

regeringen sådan sektorforskningen?

Har de ikke profileret sig godt nok, er de forfulgt af Bertel Haarders og Hanne Severinsens personlige aversioner, eller er det finansministeren, som lugter besparelser

Polfoto

Hardliner: Finansminister Thor Pedersen spøjte i kulissen, da lovforslaget om sektorforskningen skulle vurderes. Han troede, der var flere penge at spare

en højere enhed.

Hvor ”hardlinerne” i første omgang fik udskudt lovforslaget, har disse i anden omgang måtte erkende, at sektoren ikke bare stod til simple løsninger som lukning. De har måtte nuancere deres holdninger og krav til sektoren.

Politiske hardlinere

De politiske ”hardlinere”, som har været mest engageret i problematikken omstrukturering af sektorforskningen, har – ifølge FORSKERforums kilder – været Venstres Hanne Severinsen og Bertel Haarder, hhv. formand for Folketingets Forskningsudvalg og fhv. undervisningsminister. Disse to har en indgroet skepsis over for sektoren, og det er ikke mere end 3-4 år siden, at Severinsen åbent erklærede, at sektorforskningen burde lukkes.

Også finansminister Thor Pedersen har hørt til hardlinerne. Ud fra en traditionel finansministeriel tænkning gik man i første omgang til sagen som en mulighed for simpelthen at lukke noget og spare pengene direkte i statskassen. Men det gik op for Finansministeriet, at sektorforsk-

ningen faktisk har myndighedsopgaver – herunder internationale forpligtelser, fx på miljøområdet – som ikke kan løses andre steder.

Nogle af venstreministrene, fx landbrugsminister Fischer Boel og miljøminister H.C. Schmidt, hører til hardlinerne, men har i stigende grad erkendt betydningen af sektorforskningen for deres egne ministerier. I de 10 embedsmandsgrupper til udredning af sektorforskningen, som har været nedsat, har deres embedsmænd således forsvaret territorier.

Alt sammen har det bidraget til en mere nuanceret holdning hos hardlinerne, som i udgangspunktet helst havde set endnu mere radikale skridt.

Barsk finanslov forude

De mere nuancerede holdninger betyder imidlertid ikke, at sektorforskningen kan ånde mere frit. Siden regeringen tiltrådte er finanslovsbevillingerne faldet med 14 pct.

Næste hurdle er efterårets finanslovsforhandlinger, og her har sektoren allerede bemærket, at mens universiteterne er relativt fredede, så står sektorforskningen

igen overfor regeringens generelle besparelseskrav.

”Det er meget svært at få til at hænge sammen, at regeringen fortsat vil spare, efter at man allerede har skåret, omstruktureret og lukket”, siger Elers Koch. ”Besparelserne sker vel at mærke alt imens regeringen stiller nye krav til sektorforskningen, fx om at vi nu skal til at undervise på universiteterne. Vi er opmærksomme på, at repræsentanter for regeringspartierne har sagt, at pengene skal hentes inden for de eksisterende rammer, men det vil i praksis betyde, at halvdelen skal tages fra finanslovsbevillingen og den anden halvdel fra de eksisterende bevillinger fra kontrakter o.lign. Så vi – og universitetsrektorerne – håber da, at finansloven vil sætte penge af til dette nye formål...”

jø

Sektorforskningen og undervisning - forudsætninger for succes

FAGLIG KOMMENTAR

NIELS POULSEN, fmd.

f. DM's forskningsinstitutionsafdeling (afd. III)

Sektorforskningen skal pålægges øget samspil med universiteterne om undervisning og formidling, pegede Danmarks Forskningsråd rapport om sektorforskningen på. Tilsvarende har lovforslaget om sektorforskningen fastslået denne undervisningsforpligtigelse. Dermed pålægger man sektorforskningen et større ansvar for at få udbredt resultaterne. Blandt andet til glæde for de studerende ved universiteterne. Samsillet mellem forskning og undervisning motiverer forskere, ligesom det fremmer forskningens kvalitet og forskningsmiljøet. Sektorforskningen kan endvidere medvirke til en mere tværdisciplinær undervisning.

Men hvad kræves for at det bliver en succeshistorie?

Det vigtigste er at få annonceret sektorforskningens undervisningspotentialer. Sektorforskningen skal på banen allerede under de studerendes første dels undervisning. Ikke med store nye semesterkurser, men med relevant introduktion af emner og valgmulighederne. Introduktionen skal bygge på planlagte relevante andendels og speciale kurser, hvor sektorforskningen deltager.

Ligeledes vigtigt er at få **løst økonomien** bag sektorforskningens undervisning. Men den offentlige forskningsfinansiering halter bagud, sektorforskning

gen bliver udsultet og fremtidsudsigterne er også dystre, der er ikke afsat midler til øget forskning og undervisning i de seneste finanslove. De mindste årgange siden midten af 18-hundred tallet er nu på vej på universiteterne, som derfor kan forvente mindre bevillinger. Sektorforskningsinstitutionerne kan ikke bidrage til undervisningen uden hjemmel til at bruge midler hertil. De skal enten komme fra universiteterne el. sektorforskningsinstitutionerne skal pålægges at undervise indenfor deres basisbevillinger. Spørgsmålet er: Hvad skal yderligere skæres væk for at sektorforskningsinstitutionerne kan levere mere undervisning i stedet?

En interessant model, timebank, har været diskuteret blandt magister tillidsrepræsentanterne i Geocenter København. Geocentret omfatter Geografisk Institut og Geologiske Institut ved Københavns Universitet og Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse (GEUS). Timebank modellen indebærer universitetslærerne leverer forskning i stedet for undervisning leveret af sektorforskerne. Universitetslærernes forskningsbidrag skal i denne model tages fra deres undervisningsforpligtigelse. Modellen kan også bidrage til en slags forskermobilitet mellem universitet og sektorforskning.

En tredje og vigtig brik er **de undervisningsmæssige kvalifikationer** – de

enkelte forskeres grundlæggende voksenpædagogiske kundskaber. Hvilke krav skal der stilles? Skal der skelnes mellem forskere og seniorforskere fra sektorforskningen, der kun underviser nogle få gange og dem, der skal undervise regelmæssigt? Sektorforskningen har ikke kapacitet til at uddanne alle til de seneste krav universiteterne har opstillet for deres adjunkter. Derfor må der skelnes mellem dem, der skal undervise lidt henholdsvis meget.

Der bør være to niveauer i pædagogiske kurser, et basiskursus – ugekursus, som giver grundlæggende viden om undervisningsforberedelse, -afholdelse og -evaluering, samt ikke mindst vejledningsmetodik, som hidtil har været en af sektorforskningens vigtigste undervisningsopgaver.

Det udvidede niveau skal modsvare de pædagogik kurser etc. universitetslærerne nu skal gennemgå, en teoridel, som løber over et semester, og så et praktisk undervisningsforløb, som løber over det næste semester. Kurser som universiteterne selv afholder.

Et udvalg nedsat sidste år skal vurdere hvordan sektorforskningens bliver mere inddraget i universiteternes uddannelser og give sine anbefalinger i maj 2003.

Tryk din egen bog

Det er slut med fotokopiede afhandlinger, rapporter og kompendier, hvis man kan betale lidt ekstra ...

Mange forskere har oplevet den flade fornemmelse, når mange måneders eller flere års forskning langt om længe udgives, at så sker det i form af A4-kopierede ark. Det store arbejde med indholdet kan slet ikke matches af den lidenskabsløse fotokopi. Det ser alligevel bedst ud, når mange måneders eller flere års forskning udgives i bogform med fast omslag og ryg. Det forøger værket *autoritet* ...

Tidligere var offentliggørelse i bogform imidlertid baseret på, at man havde fået en særbevilling til trykning, eller at der en sjælden gang var kommercielle muligheder i at trykke den i et større oplag og derefter sælge den på markedet.

Nu har moderne trykmetoder imidlertid gjort, at stærkt specialiserede bøger uden et bredt marked kan produceres i meget få eksemplarer, uden at det bliver for dyrt. "Print-on-demand" hedder teknikken, hvor der ikke er langt fra, at manus'et indleveres og så til, at et trykkeri har produceret et eller flere eksemplarer af værket. Fidusen er, at der ikke skal et stort apparat med sætteri, typografer og et offset-trykkeri i gang. Ved offset-tryk er produktionsomkostningerne på det

første producerede eksemplar stor, mens den omvendt er lille på nr. 1000. Ved print-on-demand-teknikken er omkostningerne på bog nr. et langt mindre.

Hvis man fx vil have trykt et begrænset oplag på 100 eks. af en afhandling eller en rapport er omkostningen typisk 5000-7000 kr. (eks. moms). En tommelfingerregel er, at ved oplag på 50 eksemplarer koster det 25 øre pr. side.

Forfatterværktøj

Det rationelle ved trykmetoden er, at der kan trykkes lige præcis det antal eksemplarer, som markedet har brug for. Der overproduceres ikke til dyre penge, og der smides ikke ud, fortæller direktør Asger Uhd Jepsen fra firmaet Bookpartner, som er en af udbyderne på det marked.

Bookpartner producerer skønlitterære værker, men har i stigende grad rettet sin interesse mod videnskabelige værker. Til det formål har man udarbejdet nogle faste standarder og skabeloner – et forfatterværktøj - for de videnskabelige krav til opstilling og fremstilling af tekster, fx naturvidenskabelige afhandlinger, forklarer direktøren.

Hvis forskeren ikke ønsker, at værket publiceres i egentlig bogform, men blot i en elektronisk form på nettet, findes der også skabeloner, som kan bruges, hvis forskeren vil udgive en discount-udgave med hele værket, omtale, smagsprøver eller introduktion på nettet, som interesserede så kan downloade.

Publicering efter særlige behov

Der er flere udbydere i branchen, som forskere kan købe ekspertise hos. Før man henvender sig, kan det anbefales at gøre sig klart, hvilke behov man har, hvilke særlige krav værket stiller (opstilling og grafik) og hvilke eksperter print-on-demand-firmaet skal have.

Og efter den indledende specificering af kravene kan der med fordel indhentes uforbindende tilbud fra de, som opfylder kravene.

Jø

Udbydere:

BOOKPARTNER, København tlf. 33.88.20.30
DIGI-SOURCE, Glostrup, tlf. 43.52.21.00
SCANPRINT-ICON, Århus, 70.10.79.00
SCHULTZ-Grafisk tlf. 43.63.23.00

Klatvask i ATV

Den latente konflikt mellem ATVs medlemsgrupper blev lagt i blød

Det blev nærmere klatvask end den varslede storvask, da ATV holdt årsmøde d. 8. april.

16 indflydelsesrige medlemmer – direktører fra sektorforskningen og en enkelt dekan fra universiteterne – havde stillet et forslag til korrektion af selskabets profil. Ønsket udsprang af, at ATV ved flere lejligheder har lagt navn til rapporter, som stillede spørgsmål ved hensigtsmæssigheden i sektorforskningen, hvis opgaver med grundforskning måske i stedet burde lægges over til universiteterne. De indflydelsesrige medlemmer mistænkte ATV for at repræsentere særinteresser fra den private konsulentbranche og ikke stå for en bredere teknisk-videnskabelig samfundsinteresse.

De 16 ønskede derfor en ændring og præcisering af ATVs profil.

Der var lagt op til et rabaldermøde med troværdighed og utroværdighed på årsmødets dagsorden. Men i stedet blev konflikten lukket ned i et kompromis.

Værdig løsning

Til stor overraskelse for de 16 fremmødte havde parterne dagen før årsmødet lagt låg på konflikten.

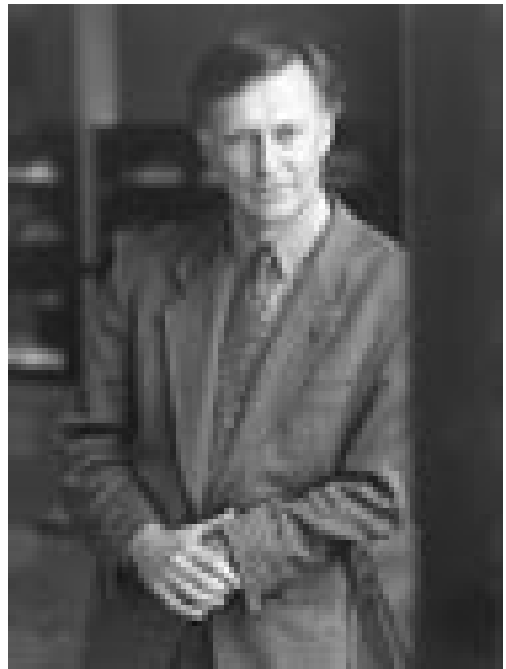
Den afgående ATV-formand Mogens Bundgaard-Nielsen havde ringet talsmanden for den anden part op og bedt om en

mindelig landing:

”Og den gik vi ind på”, forklarer **SEDIRK-formand Niels Elers Koch** bagefter. ”Vi var enige om, at det var den mest værdige løsning i stedet for en stor konfrontation. Vi udtrykte utilfredshed med fagligheden i flere publikationer fra ATV, med nogle af de fagligt-politiske udmeldinger og med manglende inddragelse af medlemmers synspunkter. Nu blev kritikken så lagt ud til videre bearbejdning, bl.a. ved et møde mellem Præsidiets og os 16 kritikere. Jeg håber, at ATV nuancerer sin linie, og den næste udløber kan blive, at emnet tages op ved næste årsmøde. Nogle vil måske kalde det en konfliktsky og frustrerende landing, men det vurderede vi som det mest værdige, fordi vi ellers kunne stå i en situation, hvor ATVs troværdighed kunne gøres til genstand for en for/imod-afstemning”.

De 16 kritikere nævnte ikke ATV-direktør Torben Kleins personlige rolle i deres henvendelse. Og kritikken fik da heller ingen personlige konsekvenser for direktøren, og der blev ikke taget beslutninger om ”et stilskifte”:

”Vi gik ikke efter direktøren. Alle moderne interesseorganisationer har talsmænd med frie rammer, så direktøren vil fortsat være ATVs daglige talerør uden at

SEDIRK-formand Niels Elers Koch

skulle klare sin udtalelse med Præsidiets. Men vi går selvfølgelig ud fra, at han har lyttet til vores ønsker og nuancerer ATVs holdninger i offentligheden ...”, forklarer Koch.

Nogle deltagere gik dog frustrerede fra årsmødet. De havde hellere set en åben konfrontation af de forskellige synspunkter og interesser på mødet ud fra en holdning om, at der er interne modsætninger blandt medlemmerne, og at det ville have været mest produktivt, hvis disse fik lov til at komme op til åben debat.

jø

16 kritisable udsagn fra ATV

De 16 kritikere af ATVs linie kom ikke uforberede til årsmødet i ATV. SEDIRK-direktør Niels Elers Koch fremlagde nemlig en 4-siders dokumentation på kritisable ATV-udsagn. I 16 konkrete eksempler peges der på udokumenterede påstande, mistænkeliggørelser, skjulte politiske programerklæringer, svipsere, brug af myter m.m.

Spørgsmål ved udbytte og kvalitet

Sektorforskningen føler sig mistænkeliggjort, når det ved flere lejligheder anføres, at det samfundsmæssige udbytte er mindre i sektorforskningen end på universiteterne. Det skete fx i rapporten ”Viden og velfærd – visioner” (2001, side 22) hvor der sås tvivl om det hensigtsmæssige i, at der investeres ca. 2 mia. i sektorforskningen, der i forholdsvis ringe grad bidrager til uddannelse af kandidater.

Sektorforskningen føler sig mistænkeliggjort, når der i den samme rapport sås

tvivl om sektorforskningens uafhængighed og troværdighed på grund af tilhørsforholdet til moderministerier (s. 23) Der sås samtidig tvivl om, hvorvidt ”metodefriheden” har de nødvendige rammer, dvs. at forskningen bliver dikteret af de svar, som ministeriet ønsker (s. 24).

Sektorforskningen føler sig mistænkeliggjort, når det fremføres, at sektorforskning på et åbent marked kan påføre private konsulenter og GTS-institutter ulige konkurrence, når sektorforskningen tager rådgivnings- og udredningsopgaver for kunder uden for ministeriet. Denne konkurrence kaldes ”urimelig” på grund af sektor-institutionernes ”store basistilskud fra ministerierne” (s. 23). Konkurrenceforvridningen dokumenteres imidlertid ikke i ATV-rapporten.

Rapporter uden klar analytisk metode

Også en anden rapport (”Ny strategi for udførelse af offentlige videnopgaver”,

februar 2003) gør sig skyldig i ikke at fremlægge sin egen analytiske metode, hvorfor det er vanskeligt at forholde sig til rapportens anbefalinger, ”idet de snarere fremstår som postuler end som resultatet af en nærmere analyse”. Derfor slipper rapporten afsted med at gentage påstande og synsvinkler fra den tidligere rapport, uden at anbefalinger eller konklusioner efterprøves på ny.

Niels Elers Koch efterlyste en egentlig dokumentation for påstandene og kritiserer dermed rapporternes faglige grundlag. Han anfører, at den gentagne fremførelse af udokumenterede påstande bidrager til at bestyrke myter om sektorforskningen.

Og det bidrager ikke til ATVs troværdighed, konstaterer han.

jø

Tidsregistrering på decimaler

Finansministeriet kræver effektivitet og kontrol – og på Danmarks Jordbrugsforskning betyder det tidsregistrering. Det passer bare ikke til arbejdets karakter, siger tillidsmand

Beslutningsdygtige bestyrelser giver øget uafhængighed af staten. Sådan formulerer politikerne som bekendt ophævelsen af demokratiet på universiteterne. På sektorforskningsinstitutionerne har man for længst indført eksternt udpegede bestyrelser, men forskerne har ikke oplevet det som øget uafhængighed. Tværtimod føler de sig mere og mere kontrolleret af staten.

Selvfølgelig skal staten kunne se, hvad skatteborgernes penge går til, og de fleste forskere mener også, at det kun er rimeligt, at de kan gøre rede for, hvor meget tid de har brugt på en forskningsopgave, ligesom tidsregistrering er medvirkende til, at den enkelte forsker bliver bevidst om, hvad opgaverne kræver.

”Men den detaljeringsgrad, som Finansministeriet ønsker at kunne eftergå sektorforskernes arbejdsindsats med, stemmer ikke overens med forskningsarbejdets karakter”, siger seniorforsker ved Danmarks JordbrugsForskning, **Per Schjønning**.

Hver dag på decimaler

”Tidligere opgjorde vi hver måned, hvor meget vi havde arbejdet med de forskellige projekter. Det kan man relativt nemt gøre på 10-15 minutter. Men nu skal vi tidsregistrere hver dag: På projekt A f.eks. 2.1 timer, på projekt B 3.4 timer osv. I forvejen får sektorforskningsinstitutionerne langt de fleste af deres penge via specifikke forskningsprogrammer, hvor forbruget af hver en krone fremgår af projektbeskrivelser, der evalueres, før en bevilling overhovedet gives. Endvidere sikrer årlige statusrapporter, at der er en stadig kontrol med, at et projekt ikke løber af sporet. Endelig er slutrapporten fra et projekt meget fyldigt og grundigt”.

For TAP-personalet derimod mener Per Schjønning godt, at det kan give mening med en detaljeret registrering, fordi overforbrug på ét projekt kan give problemer med analyseprogrammet på andre projekter.

”Men daglig registrering med én decimal nøjagtighed er ikke det relevante

værktøj for videnskabelige medarbejdere. Vi sidder jo ikke og forsker i øst og vest. Som forskere i et system med bevillinger fra mange sider prøver vi at sikre, at der er kontinuitet i forskningen. Den viden vi opbygger i ét projekt, kommer et andet projekt til gode”, siger han.

Forskerne vil gerne evalueres - og bliver evalueret - på det færdige produkt: ”Ligesom man vurderer om et firma har bygget et hus ordentligt. I modsætning til f.eks. at få repareret et vindue eller lignende. Der kigger man på håndværkerens timeforbrug. DJF bygger alt overvejende huse - vi reparerer ikke vinduer.”

Ledelsesværktøj eller sovjetiske tilstande

Per Schjønning er ikke partout modstander af tidsregistrering, som han mener kan være et godt ledelsesværktøj:

”Ledelsen kan se, hvor der evt. bliver under- eller overbudgetteret og er bedre stillet næste gang, institutionen byder på eller påtager sig en opgave. Til det formål er det imidlertid helt overflødigt med tidsregistrering med en decimal nøjagtighed, og det bør være den lokale ledelse, der laver evalueringen. En god sammenligning af budget- og regnskabs-timer et sted i ministeriernes departementer er sovjetisk i sin karakter!”

Han opfordrer Sektorforskningsdirektioner til at påpege absurditeten over for beslutningstagerne i ministerierne og tilpasse systemet til virkeligheden ude i institutionerne: ”Det må også være en naturlig følge af de seneste års erklærede mål om selvstændige institutioner, hvilket indgår i resultatkontrakterne med ministerierne”, siger han.

Ledelsen: Krav udefra

Administrerende direktør Arne Jensen, DJF, mener ikke, at det nye tidsregistreringssystem fører til mere kontrol end tidligere: ”Forskerne i sektorforskningen har i mange år skullet gøre rede for, hvad de bruger deres tid til. Også på timebasis. Jeg opfatter det desuden som en beskyttelse af medarbejderne, at de kan doku-

mentere, hvad de har brugt deres tid til”.

”Det nye er, at vi er ved at indfase et centralt system, hvori alle medarbejdere registrerer tid, frem for som tidligere, hvor vi kørte med 20 forskellige bogføringskredse. Det er rigtigt, at Finansministeriet stiller krav om en tidsregistrering med en decimal nøjagtighed, men jeg synes, det er fint nok, hvis den decimal i de fleste tilfælde hedder 0 eller 5 – dvs. plus minus en halv time. Og jeg vil tro, at selve arbejdet med at tidsregistrere tager ca. 5 minutter hver dag.”

Til forskernes indvending om at en detaljeret registrering ikke hænger sammen med forskningens karakter, siger Arne Jensen: ”Vi har en forpligtelse til at føre timeregnskab, afregne og ved revision kunne gøre rede for, hvad timerne er blevet brugt til. Det er både et rigsrevisionskrav, et EU-revisionskrav og et krav fra private kunder, der også stiller krav om dokumentation for timeforbruget på projekterne. Der er krav om sporbarhed, historik og godkendelse på forskellige niveauer, og det er faktisk ikke anderledes end det altid har været”.

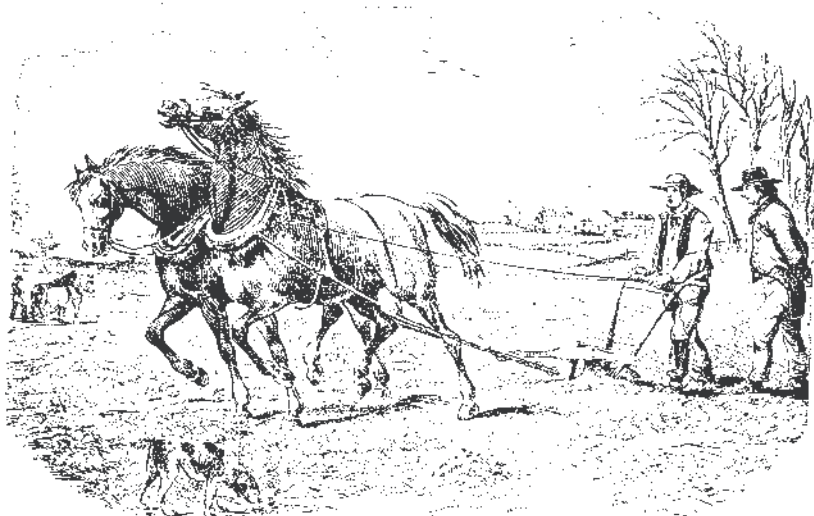
Ensartet system

Til formålet har DJF indkøbt ”NaviCom Aktivitets- og Ressourcestyring”, der har den fordel, at det er kompatibelt med ”Navision Stat”.

”Det er naturligvis ikke gratis at indfase og lære et nyt system at kende. Der er nogle administrative startomkostninger ved at indføre nye og mere moderne systemer”, siger direktøren. ”Sektorforskningsinstitutionerne har selv bidraget til krav-specifikationerne, så fremover bliver det sandsynligvis helt almindeligt at have dette system på institutionerne. For os er det en fordel, at vi nu har et timeregistrerings-system, der er ens i alle afdelinger. De fleste af afdelingerne har allerede anvendt lignende systemer i adskillige år, så for de medarbejdere er det, som det plejer at være”.

Museer: Tid til forskning, tak!

Hvis en bondemand opdager to sten på række, kontakter han det lille lokale museum. Men aleneinspektørerne på egnmuseerne er klemte på forskningssiden, og vil gerne have mere tid og rum

På landets små museer sidder i de fleste tilfælde blot en enkelt inspektør. Som eneste mand m/k på skuden er det svært at få plads til forskning, selvom Museumsloven foreskriver, at en inspektør skal forske.

”Det er helt klart blevet sværere. Det administrative arbejde tager efterhånden uhyggelig meget tid, og mange når ikke til at få tiden og roen til at kigge på det faglige. Jeg vil dog ikke synges med på sangen om, at det er umuligt at lave forskning. Sådan har det ikke været for mig, men det har da krævet prioritering at få plads til det”, siger **Lise Andersen**, på 15. år inspektør på Hadsund Egnsmuseum.

”Jeg vil dog gerne indrømme, at meget af min forskning foregår efter spisetid om aftenen og i weekenden”.

Lovpligter og papirarbejde

En af grundene til, at forskningen bliver mere og mere trængt skyldes, at museumsfolkene, ifølge den nye museumslov, skal deltage i den fysiske planlægning af lokalområdet, dvs. give forslag og høringsvar i forbindelse med lokalplaner. Derudover er der de sædvanlige forpligtelser, som f.eks. at registrere gravminder og kigge på huse, der skal nedrives.

”Det er fint alt sammen, men det tager meget tid”, siger Lise Andersen.

En anden tidssluger er de forskellige beskæftigelsesordninger, som de små museer må benytte sig af fordi, de fattes midler.

”Det giver afsindig meget papirarbejde. Derfor er man nødt til at lave aftaler med sig selv om, at mandag er lig med regnskaber, tirsdag er lig med andet administrativt arbejde, onsdag er lig med fagligt arbejde osv. osv.. Hvis man ikke laver aftaler med sig selv om, hvordan tiden skal fordeles, kan det være meget svært, at få det hele til at gå op”.

En af de opgaver, Lise Andersen tager sig af på Hadsund Egnsmuseum, går ud

på hist og pist at sætte en skrue i væggen. Andet større håndværkerarbejde bliver købt og udført af håndværkere fra byen. Museet havde tidligere en forvalter, der sørgede for vedligeholdelsen, men Lise Andersen blev nødt til at afskedige ham pga. nedskæringer.

”Han har heldigvis fundet andet arbejde, men for museet bliver det et problem om et års tid, at vi ikke har en forvalter. Det var en dygtig medarbejder, som efterlod museet i god stand, og der sker ikke noget ved, at vedligeholdelsen holdes på et minimum i en periode. Men på et tidspunkt går den ikke længere, og hvis vi venter flere år, bliver det rigtig dyrt, og så er intet sparet”.

Forskningen

For tiden foregår en stor del af Lise Andersens forskningsarbejde på Landsarkivet, og hun er der som regel et par dage ad gangen. Og som regel med god samvittighed.

”Jeg prøver så vidt muligt at have ordnet de administrative opgaver, inden jeg tager af sted, men engang imellem ligger der da noget, og det er der så bare ikke noget at gøre ved. Selvfølgelig vil jeg ikke sige, at jeg aldrig har dårlig samvittighed, men selvom mit personale er lille, har jeg den store fordel, at det er et meget ansvarsbevidst personale. Verden går ikke under af at jeg er væk et par dage. Der er et personale, som sagtens kan tage sig af de ting, der skal klares i hverdagen”.

Fusion med administrationsgevinst

Den megen administration og et reduceret og tidspresset personale har betydet, at Lise Andersen er positivt indstillet over for en fusion med et andet lille lokalmuseum, Hals Museum, og det største Aalborg Historiske Museum. Der pågår forhandlinger: ”Jeg håber, at vi ved en fusion med et større museum kan komme af med nogle af administrationsopgaverne,

og forhåbentlig kan jeg få flere dage, hvor jeg kan tage på Landsarkivet”.

Havde man foreslået hende en fusion for fem år siden, ville hun have sat sig imod med næb og klør: ”Men i alle de papirer, der er udarbejdet omkring en mulig fusion, fastholder man, at der skal være faglig bemanning på de to lokalmuseer. Det er rigtig vigtigt, for egnmuseerne er rundet af folkelige bevægelser, og det er vigtigt, at de bevarer den lokale forankring. Jeg synes jo, det er så fint, at vi i udkanten af Himmerland har et lille museum, som har fingeren på pulsen her og kan gå i dybden med mikrostudier. Det bliver nemt mikro, når man arbejder meget lokalt. Det har til gengæld den fordel, at man kan gå meget i detaljen, og så kan de store museer tage sig af det større udblik”, siger hun.

”Vi er jo ikke et sted, hvor turister kommer valfartende i store mængder. Det er de lokale beboere, skoler, foreninger og private, der bruger os mest, og det er vigtigt, at her er nogen, de kan komme og snakke med.”

Desuden har museet i forvejen et godt samarbejde med Aalborg Historiske Museum. Hadsund Egnsmuseum beskæftiger med nyere tids historie og har ikke en arkæolog ansat – hvilket de færreste egnmuseer har råd til – så hvis der bliver ved med at dukke østersskaller op fra jorden hos en bonde, eller hvis han opdager to sten på række, ringer Lise Andersen til Aalborg og beder dem komme ud og kigge nærmere på fænomenet.

”I den forbindelse har vi den formidrende funktion. Her på egnen hopper folk på cyklen og kører herud til Rosendahl, hvor museet ligger og spørger os. Eller de prikker mig skulderen, når vi står over frysedisken i Brugsen. De ville ikke gå ind og slå nummeret op til Aalborg Historiske Museum og ringe”, siger Lise Andersen.

DTU: Ikke plads til svage forskere

DTU-rector Pallesen udtaler sig mere kontant og bramfrit end man er vant til på universiteterne. Udtalelser til en norsk journalist kunne fortolkes af DTUs videnskabelige personale som en opsang eller et vink om at holde kæft. Men sådan er det ikke ment ...

DTU-rector Lars Pallesen er *en fornøjelse* for journalister. Han er kendt for bramfrie og kontante udmeldinger; her er ikke så meget *uld i munden*. Hans udtalelser til en norsk journalist i april var ingen undtagelse:

”Teologisk forskning skaber ikke værdi – defineret som pengeværdi. Sådan forskning er vigtig at have, og jeg er ikke imod den: Men hver gang du bruger penge på forskning i humaniora og teologi, så bruger du bare penge, mens hver gang du bruger penge på teknologi og naturvidenskab, så får du resultater, som giver afkast. Der får du flere penge tilbage, end du gav ud. Derfor er det afgørende ikke bare hvor mange penge, man bruger på forskning, men hvorledes pengene fordeles mellem forskellige former for forskning”, sagde han.

Udtalelsen om teknik kontra humaniora bærer præg af en meget instrumentel forståelse af videnskab og samfundsudvikling, hvor teknologi tillægges særlig vægt gennem en nytte- og relevans-vurdering?

”Udtalelserne til den norske journalist er redigeret meget hårdt, uden nuancer.

Men jeg står da ved, hvad jeg har sagt og skal gerne nuancere synspunktet:

Igennem halvfemserne er brøkdelen af statens bidrag til den tekniske forskning faldet i forhold til andre forskningsområder. Jeg mener derfor, at politikerne bør gøre sig den overvejelse, om der er satset tilstrækkeligt på det, som skaber værdierne, for de skal være til stede for at der er plads til den frodige humanistiske forskning, til kunst og kultur”, forklarer rektor Pallesen.

”Det er ikke et humaniorafjendsk synspunkt, men det modsatte. Ser man på historien har humaniora og kulturen blomstret i rige samfund. Derfor skal vi skabe rigdommene først, og det kræver prioriteringer fra politikernes side. Når vi har et rigt samfund i dag, skyldes det måske bl.a. en opafgående satsning på teknisk videnskab i firserne ...”

”Ingen jobgaranti”

Pallesen refererer målsætninger om, at om ti år skal DTU være et af Europas ti bedste tekniske/ingeniør-videnskabelige universiteter:

”For at nå dette mål kræves en effektiv universitetsledelse og målstyring af aktiviteterne. Institutterne må finde sig i at blive målt mod søsterinstitutter i andre lande.

Forskningsområder som ikke går så godt vil blive nedlagt eller omlagt”, siger Pallesen den norske netavis.

Han understreger, at der ikke er jobgaranti: **”Sådan er det**

heller ikke i dag, men dette vil blive yderligere skærpet i den fremover. Der er ikke plads til de svage forskere. Enten udvikler de sig, eller også er der ikke plads til dem ved universitetet”.

Det bramfrie udsagn om, at de svage forskere må ud kan læses mistroisk som en opsang eller en advarsel over for medarbejdere, som i øvrigt har oplevet de seneste års fyringsrunder?

”Sådan er det absolut ikke ment. Jeg er ked af, hvis nogle læser det som oplæg til en barskere linie. Det er heller ikke en kritik af de ansatte, der er ikke et nævneværdigt problem med ansattes kvalifikationer. Produktiviteten og kvaliteten er generelt meget høj”, forklarer Pallesen.

Han siger, at for en DTU-offentlighed er der såmænd ikke noget nyt i udsagnet: ”DTU oplevede et par hestekure i halvfemserne, så man kan sige, at udsagnet om de svage medarbejdere er udtryk for et almindeligt levevilkår, som er kendt for DTUs ansatte igennem de sidste ti år!

Men måske er det interessant i en norsk offentlighed? I nogle lande med tenure-lignende vilkår opfattes en ansættelse måske som en livsgaranteret ansættelse og hvor man har svært ved at slippe af med uproduktive medarbejdere. . .”

”Ikke nogen betydningsfuld person”

I den norske artikel sætter docent Tom Høholdt spørgsmålstejn ved rektors faglige kvalifikation er ud fra universitetslovens krav om, at rektor skal være ”en internationalt anerkendt forsker”?

Rektor afviser spørgsmålet og udsagnet holder ham ikke vågen om natten:

”Jeg synes, det siger mere om ham end om mig. Nu er Tom Høholdt ikke nogen betydningsfuld person her på DTU. Jeg kan konstatere, at bestyrelsen står 100 pct. bag mig. Men på en vis har han ret: Jeg har en international forskerkarriere bag mig i mine yngre år, hvor jeg vandt flere vigtige anerkendelser, men jeg har ikke forsket i de sidste 15 år”, svarer Pallesen og konstaterer ellers at docenten er en dygtig underviser i matematik og en god forsker.

Den kontante afvisning af kritik med, at den ikke kommer fra en ”betydningsfuld” person, kunne godt tolkes som et vink over for de ansatte om, at skulle de have kritiske bemærkninger om ledelsen og ledelsens beslutninger, så gør de bedst i at holde kæft?

”Nej, sådan skal det ikke forstås. Mit svar er sagt i en bestemt kontekst – en betvivlen af mine forskningsmæssige kvalifikationer – og det er ikke en særlig produktiv diskussion. Jeg vil gerne vende dreje spørgsmålet: Hvis jeg var blevet spurgt, om Høholdt var betydningsfuld for undervisningen og forskningen på DTU, så havde jeg da svaret ja ...”, siger han.

Men afvisningen kan læses som et vink om at tie. *Journalister – herunder FORSKERforums – oplever, at der er færre og færre på DTU, som tør udtrykke sig åbent med kritik?*

”Det kunne jo være, fordi der ikke er meget at kritisere! Og jeg er i hvert fald ikke ude på at lukke munden på kritiske ansatte. Hvis kritikken er seriøs, så kom åbent frem med den. Jeg har ikke så meget respekt for dem, som snakker i krogen ...”

jø

Kilde: Netavisen for NTNU (”det norske DTU”):
www.universitetsavisa.no